

Центральноукраїнський національний технічний університет
Економічний факультет
Кафедра економіки, підприємництва та готельно-ресторанної справи

«ДОПУЩЕНО ДО ЗАХИСТУ»

Завідувач кафедри

д.е.н., професор

_____ Володимир ЗАЙЧЕНКО

« ___ » _____ 2024 р.

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ЗА ДРУГИМ (МАГІСТЕРСЬКИМ) РІВНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

на тему:

**Організаційно-економічні засади здійснення модернізації технічних засобів
як основи відтворення матеріально-технічної бази аграрних
підприємств (на прикладі ПП “Рулен”, м. Кропивницький)
«Organizational and economic principles of modernization of technical means as
a basis for reproducing the material and technical base of agricultural
enterprises»**

Виконав здобувач вищої освіти
2м курсу, групи ЕА-23м-1,4
ОПП «Економіка агробізнесу та
агротрейдинг»

спеціальності 051 «Економіка»

_____ Квірквелія І.І.

« ___ » _____ 2024 р.

Керівник роботи: к.е.н., доцент

_____ Яковенко Р.В

« ___ » _____ 2024 р.

Рецензент: к.е.н., доцент

_____ Мельник Т.А.

м. Кропивницький

2024

Центральноукраїнський національний технічний університет

Факультет Економічний
Кафедра Економіки, підприємництва та готельно-ресторанної справи
Рівень вищої освіти другий (магістерський)
Галузь знань Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність 051 «Економіка»
Освітньо-професійна (освітньо-наукова) програма Економіка агробізнесу та агротрейдинг

ЗАТВЕРДЖУЮ:
Завідувач кафедри

_____
(підпис)
д.е.н., проф. Володимир ЗАЙЧЕНКО
(наук. ступінь, вч. звання, ім'я та прізвище)

«___» _____ 202__ року

**ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
ЗА ДРУГИМ (МАГІСТЕРСЬКИМ) РІВНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Квірквелія Іраклій Іраклійович

(прізвище, ім'я та по-батькові)

1. Тема роботи «Організаційно-економічні засади здійснення модернізації технічних засобів як основи відтворення матеріально-технічної бази аграрних підприємств (на прикладі ПП "Рулен", м. Кропивницький)»
2. Керівник роботи Яковенко Роман Валерійович, к.е.н., доцент
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)
3. Строк подання роботи до захисту _____
4. Мета та завдання кваліфікаційної роботи Мета: є аналіз організаційно-економічних аспектів здійснення модернізації технічних засобів аграрних підприємств, що є основою відтворення матеріально-технічної бази та розробка рекомендацій щодо оптимізації організаційних і економічних механізмів для підвищення конкурентоспроможності та ефективності функціонування аграрних підприємств в умовах сучасного ринку. Завдання: розкрити поняття та значення матеріально-технічного забезпечення для діяльності аграрних підприємств;
визначити сутність і необхідність модернізації технічних засобів у сучасних умовах;
розглянути організаційно-економічні чинники, що впливають на модернізацію технічної бази; зробити загальну характеристику діяльності підприємства;
проаналізувати фінансовий стан підприємства;

проаналізувати матеріально-технічного забезпечення аграрного сектору Кіровоградської області;
визначити напрями удосконалення механізму залучення інвестицій для оновлення матеріально-технічної бази;
запропонувати рекомендації щодо впровадження сучасних технологій для модернізації технічних засобів.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Пошук джерел інформації	вересень 2024	
2	Написання вступу та розділу 1 кваліфікаційної роботи	жовтень 2024	
3	Написання розділу 2 кваліфікаційної роботи	жовтень 2024	
4	Написання розділу 3 кваліфікаційної роботи	листопад 2024	
5	Написання висновків	листопад 2024	
6	Оформлення списку використаних джерел	грудень 2024	
7	Остаточне оформлення роботи та додатків	грудень 2024	
8	Перевірка на унікальність	грудень 2024	
9	Отримання відгуку наукового керівника та рецензії	грудень 2024	
10	Підготовка до захисту	грудень 2024	

Дата видачі завдання
«05» вересня 2024 р.

Керівник роботи _____ Яковенко Р.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Завдання прийняте до виконання
«05» вересня 2024 р.

Здобувач _____ Квірквелія І.І.
(підпис) (прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Квірквелія І.І. «Організаційно-економічні засади здійснення модернізації технічних засобів як основи відтворення матеріально–технічної бази аграрних підприємств (на прикладі ПП «Рулен», м. Кропивницький)» Кваліфікаційна робота за другим (магістерським) рівнем вищої освіти за ОПП «Економіка агробізнесу та агротрейдинг» зі спеціальності 051 «Економіка» / Центральноукраїнський національний технічний університет. Кропивницький, 2024. 73 с.

В першому розділі роботи досліджувалися засади модернізації модернізації технічних засобів аграрних підприємств. Зокрема, розглянута сутність та значення матеріального забезпечення та модернізації в сучасних умовах. Розглянуто основні організаційно-економічні чинники, що впливають на модернізацію технічної бази стратегії підприємства. У другому розділі було здійснено всебічний аналіз діяльності ПП «Рулен», зокрема характеристика підприємства, оцінка фінансово-господарських показників та матеріально-технічного забезпечення аграрного сектору Кіровоградської області.

В третьому розділі визначено шляхи удосконалення механізму залучення інвестицій для оновлення матеріально-технічної бази та запропоновано рекомендації щодо впровадження сучасних технологій для модернізації технічних засобів

Ключові слова: матеріально-технічне забезпечення, модернізація, цифровізація, інноваційність, оновлення, інвестиції

ANOTATION

Kvirkveliia I.I. «Organizational and economic principles of modernization of technical means as the basis for reproducing the material and technical base of agricultural enterprises (on the example of PE «Rulen», Kropyvnytskyi)» Qualification work for the second (master's) level of higher education in the OPP «Agribusiness Economics and Agrotreading» in the specialty 051 «Economics» / Central Ukrainian National Technical University. Kropyvnytskyi, 2024. 73 p.

The first section of the work examined the principles of modernization of technical means of agricultural enterprises. In particular, the essence and significance of material support and modernization in modern conditions were considered. The main organizational and economic factors influencing the modernization of the technical base of the enterprise strategy were considered. The second section carried out a comprehensive analysis of the activities of PE "Rulen", in particular the characteristics of the enterprise, the assessment of financial and economic indicators and material and technical support of the agricultural sector of the Kirovograd region.

The third section identified ways to improve the mechanism for attracting investments to update the material and technical base and proposed recommendations for the implementation of modern technologies for the modernization of technical means

Keywords: material and technical support, modernization, digitalization, innovation, renewal, investment

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ.....	9
1.1.Поняття та значення матеріально-технічного забезпечення для діяльності аграрних підприємств	9
1.2.Сутність і необхідність модернізації технічних засобів у сучасних умовах.....	17
1.3.Організаційно-економічні чинники, що впливають на модернізацію технічної бази	20
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПП «РУЛЕН».....	27
2.1. Загальна характеристика діяльності підприємства	27
2.2. Аналіз фінансового стану підприємства.....	33
2.3. Аналіз матеріально-технічного забезпечення аграрного сектору Кіровоградської області.....	44
РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ МОДЕРНІЗАЦІЇ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ.....	48
3.1. Удосконалення механізму залучення інвестицій для оновлення матеріально-технічної бази	48
3.2. Рекомендації щодо впровадження сучасних технологій для модернізації технічних засобів.....	56
ВИСНОВКИ.....	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	73
ДОДАТКИ.....	81

ВСТУП

Актуальність теми кваліфікаційної роботи визначається вимогами сучасного етапу розвитку аграрного сектору економіки, де важливою складовою ефективності є постійне оновлення та модернізація технічних засобів. Аграрні підприємства виступають основними виробниками продукції, що забезпечує продовольчу безпеку та економічну стабільність країни, тому інвестування в технічне оснащення та модернізацію матеріально-технічної бази є необхідністю для підвищення конкурентоспроможності та ефективності цього сектору.

У нинішніх умовах швидких змін на ринку та впливу зовнішніх факторів, таких як глобалізація, зміни клімату, підвищення вимог до якості продукції та екологічних стандартів, аграрні підприємства потребують модернізації технологій і технічного обладнання для збереження стабільного рівня виробництва. У цьому контексті виникає необхідність адаптації організаційно-економічних підходів до оновлення технічних засобів, що забезпечить економічну вигоду, покращення продуктивності та сталий розвиток підприємств.

Модернізація технічних засобів не тільки підвищує ефективність виробничих процесів, але й сприяє зниженню енергозатрат, збільшенню врожайності, покращенню якості продукції та оптимізації використання ресурсів. Проте для ефективного впровадження цих змін необхідно враховувати ряд організаційних і економічних факторів, таких як стратегічне планування, фінансування, управлінські рішення, а також вплив державної політики і ринкових умов.

Таким чином, актуальність теми дослідження полягає в необхідності розробки та впровадження організаційно-економічних засад модернізації технічних засобів як важливого етапу відтворення матеріально-технічної бази аграрних підприємств, що є запорукою їх успішної діяльності та сталого розвитку в умовах сучасних викликів і змін.

Мета та завдання дослідження. Метою дослідження є аналіз організаційно-економічних аспектів здійснення модернізації технічних засобів аграрних підприємств, що є основою відтворення матеріально-технічної бази, на прикладі ПП «Рулен» в м. Кропивницький. У межах дослідження передбачається оцінка ефективності існуючих підходів до модернізації технічного оснащення, визначення факторів, що впливають на процес оновлення технічного парку, та розробка рекомендацій щодо оптимізації організаційних і економічних механізмів для підвищення конкурентоспроможності та ефективності функціонування аграрних підприємств в умовах сучасного ринку. Для вирішення поставленої мети необхідно розв'язати наступні завдання:

- розкрити поняття та значення матеріально-технічного забезпечення для діяльності аграрних підприємств;
- визначити сутність і необхідність модернізації технічних засобів у сучасних умовах;
- розглянути організаційно-економічні чинники, що впливають на модернізацію технічної бази;
- зробити загальну характеристику діяльності підприємства;
- проаналізувати фінансовий стан підприємства;
- проаналізувати матеріально-технічного забезпечення аграрного сектору Кіровоградської області;
- визначити напрями удосконалення механізму залучення інвестицій для оновлення матеріально-технічної бази;
- запропонувати рекомендації щодо впровадження сучасних технологій для модернізації технічних засобів.

Об'єктом дослідження є процес модернізації технічних засобів аграрних підприємств як ключовий аспект відтворення матеріально-технічної бази в умовах сучасних економічних та технологічних змін та роль ПП «Рулен» в цьому.

Предметом дослідження є організаційно-економічні засади здійснення модернізації технічних засобів аграрних підприємств, а також вивчення методів і механізмів оновлення технічного парку, удосконалення процесів управління технічними ресурсами, а також оцінку економічної ефективності та впливу цих заходів на загальний рівень виробничої діяльності аграрного підприємства.

Теоретичною основою дослідження послужив аналіз та узагальнення наукових праць вітчизняних та зарубіжних науковців, матеріалів науково-практичних конференцій та семінарів, публікацій періодичного друку, звітна інформація з основних положень економічної теорії, зокрема в частині управління аграрними підприємствами, відтворення матеріально-технічної бази та модернізації виробничих засобів. Окрім того, використовуються теоретичні концепції, що стосуються процесів інновацій, інвестиційної діяльності та фінансового менеджменту, які зумовлюють необхідність модернізації технічних засобів як важливого елементу стратегічного розвитку аграрних підприємств.

Методологічною основою дослідження застосовуються методи порівняльного аналізу, економіко-математичного моделювання та статистичні методи для оцінки результативності впровадження модернізаційних заходів. Також використовуються методи інтерв'ювання та анкетування для збору емпіричних даних, що дає змогу глибше вивчити специфіку технічного оснащення аграрного підприємства ПП «Рулен». Окрему увагу приділено економічному та технічному аналізу, що дозволяє визначити оптимальні шляхи впровадження інновацій у виробничі процеси підприємства. Методи фінансового аналізу застосовуються для оцінки ефективності інвестицій у модернізацію технічних засобів та їх вплив на фінансові результати діяльності підприємства.

Наукова новизна одержаних результатів Основні теоретичні та практичні результати дослідження, які мають наукову новизну, полягають у наступному:

набуло подальшого розгляду:

- визначення чинників впливу на модернізацію матеріально-технічного забезпечення аграрного підприємства.

удосконалено:

- складові інструментів механізму оновлення матеріально технічного забезпечення підприємства;

- доповнено інноваційними інструментами механізму оновлення матеріально технічного забезпечення підприємства;

- впровадження сучасних технологій, як засобу діагностики та модернізації матеріально-технічного забезпечення.

Практичне значення. Результати роботи можуть бути використані для оптимізації управлінських рішень, спрямованих на відтворення матеріально-технічної бази аграрних підприємств, а також для розробки стратегії розвитку та технічного переоснащення на підприємствах аграрного сектору. Крім того, дослідження дозволяє оцінити фінансові й економічні наслідки впровадження інновацій у технічне оснащення підприємства, що дозволяє знизити витрати, підвищити продуктивність та конкурентоспроможність аграрних підприємств. Практичні результати можуть бути використані в діяльності керівників агропідприємств, а також сприяти формуванню науково обґрунтованої політики в галузі технічного забезпечення аграрного сектору.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Основні положення кваліфікаційної роботи доповідалися на II Всеукраїнській науково-практичній конференції за темою «Проблеми і перспективи економічного розвитку в умовах модернізації процесів в Україні і світі» та були опубліковані в вигляді тез на тему: «Чинники впливу на модернізацію матеріально-технічної бази».

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота виконана згідно з методичних рекомендацій до виконання та захисту випускних кваліфікаційних робіт. Випускна кваліфікаційна робота викладена на 71 сторінках комп'ютерного тексту, складається зі вступу, трьох розділів,

висновків, списку використаних джерел та додатків. Робота включає 4 таблиць, 8 рисунків, список використаних джерел налічує 43 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

1.1. Поняття та значення матеріально-технічного забезпечення для діяльності аграрних підприємств

Основні виробничі засоби є матеріально-технічною основою процесу виробництва на будь-якому підприємстві. В умовах ринкової економіки їх первісне формування, функціонування та розширене відтворення здійснюються за активної участі фінансових ресурсів, через які формуються та використовуються цільові грошові фонди, що опосередковують процеси придбання, експлуатації та відновлення засобів виробництва. Основні виробничі засоби є матеріально-технічною основою процесу виробництва на будь-якому підприємстві. В умовах ринкової економіки їх первісне формування, функціонування та розширене відтворення здійснюються за активної участі фінансових ресурсів, через які формуються та використовуються цільові грошові фонди, що опосередковують процеси придбання, експлуатації та відновлення засобів виробництва.

Основні виробничі засоби є матеріально-технічною основою процесу виробництва на будь-якому підприємстві. В умовах ринкової економіки їх первісне формування, функціонування та розширене відтворення здійснюються за активної участі фінансових ресурсів, через які формуються та використовуються цільові грошові фонди, що опосередковують процеси придбання, експлуатації та відновлення засобів виробництва [1].

Матеріально-технічне забезпечення (МТЗ) у різних наукових школах та джерелах трактують як систему комплексних заходів, що включають постачання, зберігання, транспортування і використання матеріальних ресурсів, необхідних для безперебійного функціонування виробничих

процесів. Це забезпечення підприємства чи організації всіма необхідними матеріальними засобами, такими як сировина, обладнання, запчастини, паливо, техніка та інші ресурси.

Одним із авторів, що висвітлює питання МТЗ, є В.І. Кучин. В своєму трактуванні він визначає «матеріально-технічне забезпечення як сукупність організаційних, економічних та технічних заходів, що спрямовані на ефективне постачання підприємства ресурсами, необхідними для здійснення виробничих процесів. У своїх працях він підкреслює важливість забезпечення безперервності виробничого процесу, а також правильного балансування ресурсів і витрат» [2].

Згідно досліджень О. Вараксіної, О. Касьянта В. Шевченко «матеріально-технічне забезпечення є складовою частиною системи управління виробництвом, що включає забезпечення підприємства необхідними матеріальними ресурсами, координацію їх руху, а також контроль за ефективністю їх використання. Вона охоплює як стратегічне, так і оперативне управління постачанням та використанням ресурсів для досягнення максимального рівня продуктивності та економічної ефективності підприємства» [3].

Одним з авторів, що займається дослідженням цього поняття, є А.В. Гончаренко, який визначає «МТЗ як систему організаційних, технічних та економічних заходів, що забезпечують своєчасне і повне постачання матеріальних ресурсів підприємствам, необхідних для досягнення визначених виробничих цілей» [4]. Він наголошує на важливості не тільки забезпечення підприємства ресурсами, але й на здатності ефективно їх використовувати для максимізації результатів діяльності підприємства.

Також можна звернути увагу на трактування цього поняття в роботах І. С. Левченка. За його визначенням, «матеріально-технічне забезпечення — це система, що охоплює процеси закупівлі, транспортування, зберігання та використання матеріальних ресурсів з метою забезпечення безперебійної

роботи підприємства». Важливу роль у цьому процесі відіграють питання логістики, планування, організації складування та своєчасного постачання [5].

Згідно з трактуванням В. М. Петрової, «МТЗ також є частиною управління виробничими запасами підприємства, оскільки включає заходи, спрямовані на забезпечення оптимальних обсягів запасів матеріальних ресурсів для безперебійного функціонування виробничих процесів. Вона зазначає, що ефективне матеріально-технічне забезпечення безпосередньо впливає на загальну конкурентоспроможність підприємства, оскільки дозволяє знижувати витрати, скорочувати час на постачання і полегшувати управління виробництвом» [6].

Також варто розглянути матеріально-технічне забезпечення в розрізі аграрної галузі. У нормативно-правових документах, що регулюють управлінські відносини в сфері матеріально-технічного забезпечення (МТЗ) аграрного сектору, використовуються різні терміни, зокрема «виробничо-технічне забезпечення», «матеріально-технічна база», «матеріально-технічне постачання» та «інженерно-технічне забезпечення» [7-14]. Однак, на законодавчому рівні чітко не визначено поняття «матеріально-технічне забезпечення аграрного сектору».

Вітчизняні вчені пропонують різні підходи до трактування його сутності та змісту, які наразі залишаються дискусійними. На сьогодні також не існує єдиного погляду на роль і місце інфраструктури в аграрному виробництві, і потребує уточнення межа між інфраструктурою та основним виробництвом, а також набори показників для оцінки рівня і темпів їх розвитку.

У науковій літературі існують різні підходи до визначення поняття «матеріально-технічне забезпечення аграрного сектору». Зокрема, на думку О. Лопатіної, С. Фрасер, Н. Карпової, «МТЗ аграрного сектору є сукупністю матеріальних умов виробництва та елементів продуктивних сил» [15].

За визначенням Ф. Горбоноса «МТЗ аграрного сектору є сукупністю всіх матеріальних умов для здійснення виробничого процесу в поєднанні з його технологією в різних галузях та підрозділах аграрного сектору» [16] Водночас

В. Мертенс, А. Чалий та С. Тарасенко трактують «матеріально-технічне забезпечення аграрного сектору як сукупність речових елементів і енергії, що використовуються для створення його продукції» [17, с. 40]. М. М. Рудий та А. А. Чалий визначають «матеріально-технічне забезпечення аграрного сектору як сукупність матеріальних і природних ресурсів, що використовуються для виробництва продукції аграрного сектору» [18, с. 83].

Багато дослідників трактують економічну сутність МТЗ як виробничо-технічну категорію, що не має безпосереднього відношення до економічної науки. Таким чином, на основі проведених досліджень можна стверджувати, що економічна сутність МТЗ полягає в уречевленні суспільно організованої людської праці. Уречевлена праця, яка акумулюється в засобах і предметах праці, набуває форми товару, вартості та споживчої вартості, що є об'єктивними компонентами продуктивної сили суспільства. Споживча вартість МТЗ відображає його здатність сприяти адаптації людини до природних умов і задоволенню людських потреб. Взаємозв'язок між живою та уречевленою працею у виробничому процесі визначається виробничими відносинами, які впливають на продуктивні сили суспільства.

Значення матеріально-технічного забезпечення полягає в низці важливих аспектів, що сприяють оптимізації виробничих процесів і підвищенню ефективності функціонування підприємства. Раціональне використання матеріально-технічних ресурсів сприяє зниженню витрат та підвищенню продуктивності, адже сучасні технічні засоби та інноваційні технології дозволяють оптимізувати виробничі процеси, зменшуючи втрати часу і сировини. Це, в свою чергу, забезпечує стабільність виробничого процесу, оскільки своєчасне постачання необхідної техніки, запчастин і витратних матеріалів сприяє безперебійності робіт, зокрема під час критичних етапів, таких як посівна та збирання врожаю.

Використання сучасних технологій у сільському господарстві дозволяє не тільки підвищити ефективність виробництва, але й покращити якість продукції, що відповідає високим стандартам якості в рослинництві та

тваринництві. Це також знижує залежність підприємств від зовнішніх факторів, оскільки ефективне управління матеріально-технічним забезпеченням допомагає зменшити ризики, пов'язані з нестачею ресурсів, коливаннями цін або проблемами з логістикою.

Загалом, ефективне управління матеріально-технічним забезпеченням сприяє підвищенню конкурентоспроможності підприємств, оскільки вони здатні швидше реагувати на зміни ринкових умов, знижувати собівартість продукції, забезпечувати її високу якість та отримувати значні конкурентні переваги на ринку.

Матеріально-технічне забезпечення відіграє вирішальну роль у забезпеченні стабільності та ефективності діяльності аграрних підприємств. Інвестування в інноваційні технології, вдосконалення управління ресурсами та оптимізація постачання є необхідними умовами для підвищення продуктивності та конкурентоспроможності аграрного сектору.

Можна визначити п'ять основних груп функцій, які виконує система матеріально-технічного забезпечення (МТЗ) аграрного сектору (рис. 1.1).

Рис. 1.1- Функції матеріально технічного забезпечення

Джерело: сформовано автором

1. Функція планування, яка включає вивчення зовнішнього та внутрішнього середовища, прогнозування потреб у матеріальних ресурсах, оптимізацію виробничих запасів, встановлення лімітів на відпустку ресурсів структурним підрозділам, а також планування ефективних господарських зв'язків.

2. Заготівельна функція, що передбачає організацію виконання оперативних заготівельних робіт та забезпечення ресурсами відповідно до планових потреб. Вона також включає контроль за укладанням договорів та моніторинг відхилень від запланованих обсягів виробництва.

3. Функція зберігання сировини та матеріалів, яка включає розробку принципів і інструкцій, за якими має здійснюватися зберігання та використання запасів.

4. Організаційна функція, яка полягає у зборі інформації щодо споживання продукції та аналізі можливих джерел для покриття потреб у матеріальних ресурсах.

5. Функція контролю і координації, що охоплює виконання контролю за реалізацією договірних зобов'язань постачальників за обсягами та термінами поставок, контроль за витрачанням матеріальних ресурсів у виробництві, вхідний контроль якості та комплектності матеріалів, а також аналіз роботи підсистем МТЗ з метою розробки заходів для підвищення ефективності постачальницької діяльності.

З урахуванням цих функцій, можна сформулювати основні завдання системи управління МТЗ підприємств аграрного сектора. До них відноситься зміцнення і вдосконалення матеріально-технічної бази шляхом науково обґрунтованого визначення потреб у ресурсах для забезпечення високих темпів виробництва продукції. Також важливим є забезпечення економічного використання ресурсів на всіх етапах виробничого процесу, здійснення комплексних закупівель машин та устаткування для впровадження

інноваційних та інтенсивних технологій у сільському господарстві, а також активне впровадження механізмів електронної торгівлі у процес придбання матеріально-технічних ресурсів. Крім того, важливим завданням є створення пунктів прокату та ремонту складної спеціалізованої техніки

До основних компонентів МТЗ аграрного підприємства належать:

- техніка та обладнання для виконання польових робіт, збору урожаю, зберігання та переробки продукції;
- пальне та мастильні матеріали;
- насіння, добрива, засоби захисту рослин;
- запасні частини та комплектуючі.

Види матеріально-технічного забезпечення діяльності аграрних підприємств можна класифікувати за кількома основними ознаками (рис. 1.2.), зокрема за ресурсами, що використовуються, та за етапами виробничого процесу.

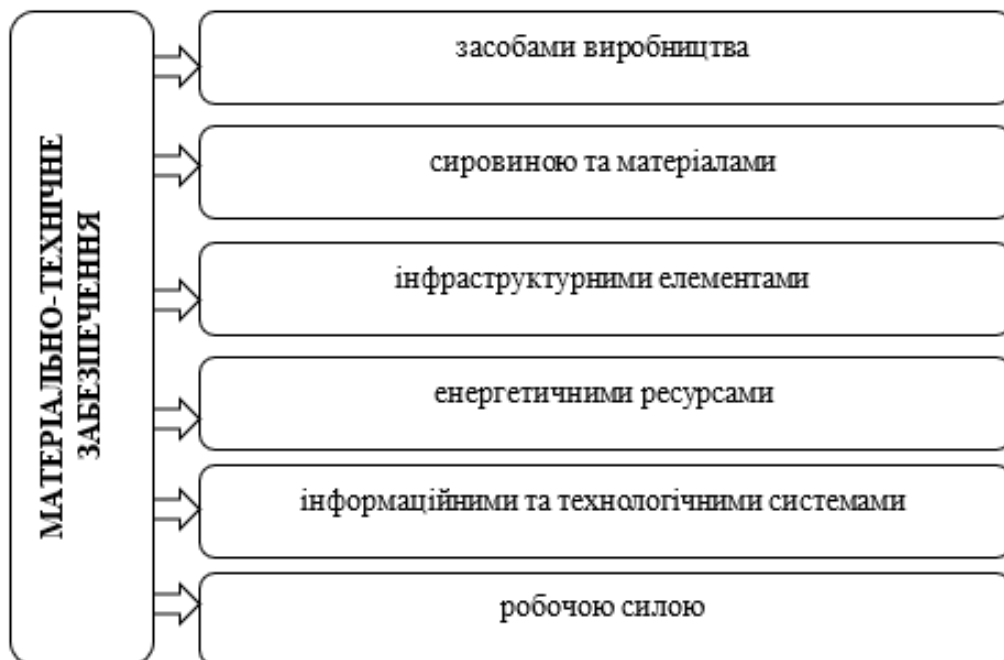

Рис. 1.2 - Класифікація за ресурсами матеріально-технічного забезпечення діяльності аграрних підприємств

Джерело: сформовано автором

Матеріально-технічне забезпечення засобами виробництва — включає постачання та обслуговування техніки, обладнання, будівельних та технологічних засобів, що забезпечують ефективне функціонування аграрних підприємств. Це включає трактори, комбайни, сільськогосподарські машини, а також технологічні лінії та інші ресурси, необхідні для обробки землі, збору урожаю та переробки сировини.

Матеріально-технічне забезпечення сировиною та матеріалами — передбачає постачання всіх необхідних матеріальних ресурсів, таких як насіння, добрива, засоби захисту рослин, кормові матеріали та інші компоненти, що забезпечують зростання і розвиток сільськогосподарських культур, а також продуктивність тваринництва.

Матеріально-технічне забезпечення енергетичними ресурсами — включає забезпечення аграрних підприємств енергією, необхідною для функціонування техніки, обладнання та технологічних процесів. До цього виду відносяться постачання паливно-мастильних матеріалів, електроенергії, а також забезпечення підприємства ресурсами для підтримки енергоефективності.

Матеріально-технічне забезпечення інфраструктурними елементами — включає елементи, що забезпечують належну інфраструктуру для зберігання, транспортування та обробки сільськогосподарської продукції, зокрема склади, зерносховища, транспортні засоби, а також мережі постачання води та інших інженерних комунікацій.

Матеріально-технічне забезпечення інформаційними та технологічними системами — передбачає постачання та обслуговування інформаційних технологій, програмного забезпечення, систем автоматизації та управління, що сприяють оптимізації виробничих процесів, зокрема через використання сучасних агротехнологій та моніторинг стану сільськогосподарських культур.

Матеріально-технічне забезпечення робочою силою — забезпечення підприємства кваліфікованими кадрами, а також необхідним для їхньої діяльності робочим інструментом та засобами індивідуального захисту.

Таким чином, матеріально-технічне забезпечення діяльності аграрних підприємств є комплексною системою, що включає постачання різноманітних матеріальних і технічних ресурсів для забезпечення безперервного функціонування всіх етапів виробничого процесу.

1.2. Сутність і необхідність модернізації технічних засобів у сучасних умовах

Модернізація технічних засобів аграрних підприємств у сучасних умовах є важливим напрямом розвитку сільськогосподарського виробництва, що спрямований на підвищення його ефективності, продуктивності та стійкості до сучасних економічних і кліматичних викликів. З огляду на необхідність забезпечення продовольчої безпеки, глобальні зміни у технологічних процесах, зростаючі вимоги до екологічної відповідальності та сталого використання ресурсів, модернізація стає ключовою умовою конкурентоспроможності аграрного сектору на міжнародному ринку.

Одним із основних аспектів модернізації є оновлення парку сільськогосподарської техніки. Більшість аграрних підприємств продовжують використовувати застарілу техніку, яка не відповідає сучасним вимогам щодо продуктивності, енергоефективності та екологічної безпеки. У зв'язку з цим модернізація передбачає впровадження нових машин і механізмів, що базуються на сучасних технологіях. Наприклад, використання тракторів і комбайнів нового покоління, обладнаних системами точного землеробства, дозволяє суттєво підвищити продуктивність сільськогосподарських робіт, знизити втрати врожаю та мінімізувати витрати пального. Точне землеробство

базується на принципах використання GPS-технологій, датчиків та автоматичних систем контролю, що дозволяють аграріям оптимізувати використання добрив, води та інших ресурсів [20].

Модернізація також охоплює автоматизацію та цифровізацію виробничих процесів на аграрних підприємствах. Цифрові технології, зокрема використання систем управління на основі великих даних (Big Data), інтернету речей (IoT) та штучного інтелекту (AI), дозволяють аграріям краще контролювати і керувати процесами на різних етапах виробництва. Застосування сенсорних технологій та систем збору даних забезпечує можливість моніторингу стану полів, вологості ґрунту, прогнозування врожайності та раннього виявлення потенційних ризиків. Це дає змогу своєчасно реагувати на зміни та ухвалювати обґрунтовані рішення, що знижує ризики та підвищує ефективність господарювання [21].

Сутність модернізації технічних засобів також полягає у впровадженні екологічно безпечних та енергоефективних технологій. Сучасні вимоги до агровиробництва передбачають зниження негативного впливу на довкілля, зокрема через скорочення викидів парникових газів, зменшення використання хімічних добрив та раціональне використання природних ресурсів. Тому модернізація технічних засобів аграрних підприємств включає впровадження енергозберігаючих технологій, таких як використання біопалив, сонячної та вітрової енергії для живлення техніки і обладнання. Крім того, новітні технології обробки ґрунту та догляду за рослинами сприяють відновленню природних ресурсів та підвищенню родючості земель, що є важливим фактором сталого розвитку аграрного сектору [22].

Окремо варто відзначити важливість інтеграції інноваційних рішень у процеси післязбиральної обробки та зберігання продукції. Модернізація технічних засобів для зберігання зернових та інших сільськогосподарських культур включає впровадження сучасних систем вентиляції, контролю температури і вологості, що дозволяє мінімізувати втрати продукції та забезпечує її тривале зберігання без погіршення якості. Сучасні елеватори та

зерносховища, оснащені такими технологіями, гарантують не лише збереження врожаю, але й дозволяють більш ефективно керувати логістикою та збутом продукції.

Модернізація технічних засобів аграрних підприємств також передбачає розвиток нових підходів до навчання та підвищення кваліфікації працівників. Сучасна сільськогосподарська техніка та цифрові технології вимагають від фахівців високого рівня компетентності у сфері їх експлуатації та обслуговування. Тому важливо впроваджувати програми підготовки кадрів, які б враховували новітні тенденції та інновації в агротехнологіях, а також забезпечували безперервний професійний розвиток спеціалістів.

Загалом, сутність модернізації технічних засобів аграрних підприємств полягає у комплексному оновленні технологічної бази, впровадженні інноваційних рішень та забезпеченні сталого розвитку аграрного виробництва в умовах сучасних економічних та екологічних викликів. Модернізація не лише підвищує ефективність виробництва, але й сприяє зниженню витрат, оптимізації використання ресурсів та збереженню екосистем, що є необхідними умовами для розвитку аграрного сектору в умовах глобальної конкуренції.

Модернізація технічних засобів є важливим фактором, що визначає підвищення ефективності аграрних підприємств в умовах сучасних викликів. Вона передбачає інтеграцію новітніх технологій, оновлення технічного парку та адаптацію до змінюваних умов ринку і клімату. Сучасні технічні засоби забезпечують автоматизацію і оптимізацію виробничих процесів, що в результаті дозволяє значно знижувати витрати та підвищувати продуктивність. Наприклад, впровадження точного землеробства та використання високотехнологічних сільськогосподарських машин зменшують використання ресурсів і водночас збільшують врожайність [23].

Також модернізація технічних засобів відіграє важливу роль у збереженні і підвищенні конкурентоспроможності підприємств. Без модернізації аграрні підприємства можуть відстати від конкурентів, що

приведе до втрати ринкових позицій. Оновлення технічного парку дозволяє інтегрувати інноваційні технології, що сприяють підвищенню якості продукції та зниженню собівартості. В умовах змін клімату та посилення екологічних вимог, сучасні технічні засоби також дозволяють ефективніше використовувати природні ресурси, зменшувати вплив на навколишнє середовище та адаптуватися до нових екологічних умов. Зокрема, системи зрошення та дренажу допомагають раціонально використовувати водні ресурси, а застосування органічних добрив знижує необхідність у хімічних засобах [24].

Модернізація технічних засобів сприяє також підвищенню економічної безпеки аграрних підприємств, зменшуючи їх залежність від імпортової техніки та технологій. В умовах обмежених ресурсів це стає важливим кроком для забезпечення стабільності та розвитку аграрного сектора. Крім того, використання новітніх технічних рішень дозволяє швидше реагувати на зміни ринкових умов та технологічні інновації, що підвищує стійкість і адаптивність підприємств до зовнішніх викликів.

Модернізація технічних засобів є також необхідною для забезпечення стійкого розвитку агропідприємств в умовах війни або інших кризових ситуацій. Підвищення ефективності управління ресурсами, оптимізація процесів виробництва і транспортування продукції сприяють зменшенню витрат, зниженню втрат і підвищенню якості продукції. Модернізація також підвищує техніко-технологічну оснащеність сільського господарства, що дозволяє забезпечити конкурентоспроможність на внутрішньому і зовнішньому ринках [25].

Отже, модернізація технічних засобів є необхідною умовою для забезпечення сталого розвитку аграрних підприємств, підвищення їх ефективності, конкурентоспроможності та адаптивності до змінюваних умов.

1.3. Організаційно-економічні чинники, що впливають на модернізацію технічної бази

Модернізація технічної бази є складним процесом, який залежить від ряду організаційних і економічних чинників. Їх врахування дозволяє підприємствам ефективно планувати і впроваджувати оновлення технічних засобів, підвищуючи продуктивність та конкурентоспроможність (рис.1.3).

Рис. 1.3 - Чинники впливу на модернізацію матеріально-технічної бази
Джерело: сформовано автором

Організаційні чинники є вирішальними у процесі модернізації технічної бази аграрних підприємств. Ефективне управління, кваліфікація персоналу, фінансова спроможність, інфраструктурна забезпеченість, інноваційність і партнерство з постачальниками створюють основу для успішного оновлення технічного парку. Врахування цих чинників дозволяє аграрним підприємствам

підвищити свою конкурентоспроможність, ефективність виробництва та стійкість до викликів сучасного ринку. Вони складаються з:

Рівень організаційної структури підприємства є ключовим фактором, що визначає ефективність управління та реалізації стратегічних ініціатив, зокрема модернізації. Правильна організаційна структура забезпечує чітке визначення ролей та обов'язків кожного учасника процесу, що дозволяє забезпечити не тільки оперативне виконання завдань, але й оптимальний розподіл ресурсів. В результаті ефективного управління підприємство здатне оперативно реагувати на зміни зовнішнього середовища, адаптуватися до нових викликів та мінімізувати витрати, що пов'язані з неефективним використанням ресурсів, зокрема у процесах модернізації.

Система управління інноваціями є важливим інструментом для забезпечення сталого розвитку підприємства. Підприємства, які активно інтегрують інноваційні процеси у свою діяльність, не лише підвищують ефективність використання технологічних засобів, але й мають змогу швидше реагувати на зміни в ринковому середовищі. Інновації дозволяють підприємствам не лише впроваджувати новітні технології, а й адаптуватися до нових умов, підтримуючи конкурентоспроможність продукції та збільшуючи частку на ринку. Впровадження сучасних технологічних рішень у виробництво та управлінські процеси дозволяє знижувати витрати, підвищувати продуктивність та забезпечувати постійне оновлення технічної бази підприємства.

Рівень кваліфікації персоналу є критичним чинником у процесах модернізації. Застосування новітніх технологій та технічних засобів вимагає від працівників високих професійних знань і навичок. Без належної підготовки кадрів будь-які спроби модернізації можуть не дати бажаних результатів або навіть призвести до зриву запланованих заходів. Тому постійне навчання та підвищення кваліфікації персоналу є необхідною умовою для успішного впровадження нових технологій і досягнення високої ефективності в процесах виробництва.

Логістична інфраструктура підприємства також має значний вплив на ефективність модернізаційних заходів. Налагоджена система постачання, яка забезпечує безперебійне надходження необхідних матеріалів, обладнання і запчастин, сприяє зменшенню термінів реалізації проектів модернізації та дозволяє знижувати витрати. Важливим аспектом є оптимізація логістичних процесів, що включає у себе вдосконалення системи управління запасами, постачанням і зберіганням матеріальних ресурсів, що забезпечує своєчасне виконання робіт і безперервність виробничого процесу.

Технологічна культура на підприємстві є важливою складовою, яка безпосередньо впливає на успіх впровадження новітніх технічних засобів. Відсутність чітких стандартів і процедур для роботи з новими технологіями може призвести до неефективного використання ресурсів та зниження продуктивності. Тому важливою складовою технологічної культури є розробка і впровадження стандартів, що регламентують порядок роботи з новими технічними засобами, забезпечення їх належної експлуатації та обслуговування. Водночас високий рівень технологічної культури дозволяє швидше адаптуватися до змін у виробничих процесах і забезпечує високу якість продукції.

Економічні чинники є визначальними для успішної модернізації технічної бази аграрних підприємств. Фінансова стабільність, доступність зовнішнього фінансування, підтримка держави, економічна доцільність інвестицій, ринкові умови та вартість ресурсів формують передумови для прийняття рішень щодо оновлення технічного парку. Ефективний облік і врахування цих чинників дозволяють підприємствам реалізовувати модернізаційні проекти, підвищувати продуктивність та зберігати конкурентні позиції на ринку.

Фінансові ресурси підприємства є однією з основних умов для здійснення ефективною модернізації його технічної бази. Оновлення технічного обладнання та впровадження новітніх технологій вимагають значних фінансових вкладень, які включають не лише закупівлю нової

техніки, а й витрати на навчання персоналу, розробку і впровадження нових методів управління, а також обслуговування і ремонт обладнання. Відсутність доступу до достатніх інвестицій або кредитних ресурсів може серйозно обмежити можливості підприємства для здійснення таких витрат, що негативно впливає на конкурентоспроможність і розвиток. Брак фінансування створює перешкоди для інноваційного розвитку і модернізації, затримуючи впровадження технологічних нововведень, що в свою чергу, знижує ефективність виробничих процесів.

Державна підтримка, зокрема у вигляді субсидій, пільгового оподаткування та програм фінансування модернізаційних проектів, виступає важливим фактором, який стимулює підприємства до оновлення технічної бази. Підтримка держави дозволяє знизити фінансовий тягар, що часто стає на заваді інвестицій у модернізацію. У рамках таких програм підприємства можуть отримати пільгові кредити, субсидії на часткове покриття витрат або податкові канікули, що робить процес модернізації менш витратним. Це дає можливість більш швидко впроваджувати інноваційні технології, підвищуючи тим самим продуктивність і конкурентоспроможність підприємства на ринку.

Рівень економічної стабільності є невід'ємним фактором, що безпосередньо впливає на успіх реалізації проектів модернізації. Умови макроекономічної стабільності сприяють більш точному прогнозуванню витрат і доходів від модернізаційних заходів, що дозволяє підприємствам здійснювати довгострокове планування та управління своїми ресурсами. Нестабільність економіки, зокрема інфляція, коливання валютних курсів та інші економічні ризики, можуть створювати значні труднощі для підприємств, що займаються модернізацією. Зростання витрат на матеріали, обладнання та послуги, а також зміни у валютних курсах можуть призвести до того, що витрати на модернізацію стануть значно вищими за заплановані, що створює фінансові труднощі для підприємств.

Стан ринкового середовища, зокрема рівень конкуренції, має великий вплив на прагнення підприємств до впровадження нових технологій.

Конкуренція змушує компанії постійно вдосконалювати свої виробничі процеси, знижувати собівартість продукції, а також підвищувати її якість. В умовах насиченого ринку, коли конкуренти активно оновлюють свої технічні засоби та впроваджують нові технології, підприємства змушені слідувати цим тенденціям для того, щоб не втратити свою частку на ринку. Це є важливим стимулом для модернізації, що забезпечує підтримку конкурентоспроможності продукції і, відповідно, фінансової стійкості підприємства.

Рентабельність діяльності підприємства є ще одним важливим чинником, що визначає можливості для інвестування в модернізацію. Підприємства, які демонструють високий рівень рентабельності, мають значно більше можливостей для акумулювання фінансових ресурсів, необхідних для здійснення інвестицій у нові технології та обладнання. Високий рівень рентабельності дозволяє підприємствам не тільки покривати витрати на модернізацію, а й отримувати додаткові кошти для розвитку інших напрямів діяльності, що в кінцевому підсумку забезпечує їхнє довгострокове зростання і процвітання.

Ціни на матеріально-технічні ресурси, зокрема на нову техніку, запчастини та інші технологічні засоби, також значною мірою визначають темп і обсяг оновлення технічної бази підприємства. Вартість цих ресурсів безпосередньо впливає на витрати підприємства на модернізацію, а також на час, необхідний для реалізації проектів. Зростання цін може уповільнити процес модернізації, обмеживши кількість необхідних закупівель або затягнувши терміни виконання робіт. Тому коливання цін на матеріально-технічні ресурси є важливим фактором, що потребує особливої уваги при плануванні та реалізації заходів з модернізації підприємства.

Ефективна модернізація технічної бази можлива за умови узгодженої роботи організаційних та економічних факторів. Наприклад, наявність кваліфікованого персоналу не матиме ефекту без достатнього фінансування, а інвестиції будуть малоефективними без належної логістики та управління.

Організаційно-економічні чинники суттєво впливають на процес модернізації технічної бази. Їх врахування дозволяє підприємствам оптимізувати витрати, мінімізувати ризики і підвищити ефективність впровадження нових технологій, що є основою для сталого розвитку і підвищення конкурентоспроможності.

Висновки до розділу 1

Матеріально-технічне забезпечення є ключовим фактором, який визначає ефективність функціонування аграрних підприємств. Воно включає всі ресурси, необхідні для здійснення виробничих процесів, і забезпечує основу для досягнення високих показників продуктивності. Від належного рівня забезпеченості технікою та її стану залежить конкурентоспроможність підприємства, його здатність адаптуватися до змін зовнішнього середовища та забезпечувати сталий розвиток.

Модернізація технічних засобів у сучасних умовах є необхідною через швидкий технологічний прогрес, зростаючі вимоги до ефективності виробництва та зміну кліматичних і ринкових умов. Оновлення технічної бази сприяє підвищенню продуктивності, зниженню витрат і впровадженню інноваційних підходів до управління ресурсами. Це є невід'ємною складовою забезпечення довгострокової стійкості та конкурентоспроможності аграрного сектору.

Організаційно-економічні чинники відіграють визначальну роль у процесі модернізації технічної бази. Серед них можна виокремити фінансовий стан підприємства, доступність зовнішнього фінансування, державну підтримку, ринкові умови, кваліфікацію персоналу та ефективність управлінських процесів. Їх комплексний облік дозволяє забезпечити належний рівень матеріально-технічного забезпечення, створити передумови для ефективного використання ресурсів і реалізації потенціалу аграрних підприємств.

Отже, для успішної діяльності аграрних підприємств необхідно забезпечувати належне матеріально-технічне забезпечення, здійснювати своєчасну модернізацію технічної бази та враховувати організаційно-економічні чинники, що впливають на цей процес. Це дозволить підприємствам адаптуватися до викликів сучасного ринку, підвищити ефективність виробництва та забезпечити їх стійкий розвиток.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПП «РУЛЕН»

2.1. Загальна характеристика діяльності підприємства

ПП «Рулен» приватне підприємство, засноване 5 жовтня 2006 року, яке спеціалізується на оптовій торгівлі сільськогосподарськими машинами та устаткуванням. Згідно з даними Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, основний вид економічної діяльності підприємства — 46.61 «Оптова торгівля сільськогосподарськими машинами й устаткуванням» [26].

Підприємство виступає офіційним представником та партнером провідних виробників у аграрній галузі, серед яких підшипники (NTN-SNR, SKF, PEER BEARING), фільтри (MANN+HUMMEL, PARKER HANNIFIN), ремені (TIMKEN BELTS, CONTINENTAL), ріжучі апарати (SCHUMACHER GROUP), запасні частини (HDPARTS-AG), олії та хімічні речовини (MOTUL, SMITTY'S Oil, LOCTITE), інструменти (STIHL, KARCHER, METABO, TOPTUL, KING TONY) та інші. Асортимент запасних частин компанії налічує понад 50 000 найменувань та супутніх товарів [26].

Метою діяльності підприємства є задоволення суспільних і економічних потреб юридичних та фізичних осіб у продукції, роботах і послугах. Підприємство здійснює виробничу, комерційну, посередницьку діяльність, а

також надає послуги відповідно до законодавства та умов, визначених статутом, з метою отримання прибутку [27].

Згідно зі статутом ПП «Рулен», основним видом діяльності є оптова торгівля сільськогосподарськими машинами та устаткуванням. До додаткових видів діяльності належать:

- допоміжна діяльність у рослинництві;
- торгівля автомобілями та легковими автотранспортними засобами;
- торгівля іншими автотранспортними засобами;
- оптова торгівля деталями та приладдям для автотранспортних засобів;
- оптова торгівля зерном, необробленим тютюном, насінням і кормами для тварин;
- оптова торгівля іншими товарами господарського призначення;
- оптова торгівля деревиною, будівельними матеріалами та санітарно-технічним обладнанням;
- неспеціалізована оптова торгівля;
- вантажний автомобільний транспорт.

Підприємство є платником податків та зборів до бюджету і позабюджетних фондів.

Кадровий склад підприємства включає працівників, зайнятих як у основній, так і в неосновній діяльності підприємства. Станом на 31.12.2023 року чисельність співробітників становила 22 особи [31].

Організаційна структура ПП «Рулен» сприяє ефективному управлінню підприємством, оскільки окремі відділи спеціалізуються на конкретних аспектах його діяльності. Це забезпечує можливість швидко реагувати на зміни в кожній галузі, підвищуючи гнучкість управлінських процесів. Водночас, така структура потребує додаткових трудових ресурсів, зокрема, фахівців у сфері управління, для делегування обов'язків головному керівнику, що зумовлює додаткові витрати на управління (рис. 2.1).

Підприємство здійснює свою діяльність через представництва, розташовані в різних областях України, зокрема в Київській, Черкаській, Херсонській, Полтавській, Дніпропетровській, Одеській, Хмельницькій, Рівненській, Сумській, Чернігівській та інших.

Для зручності клієнтів ПП «Рулен» пропонує онлайн-каталог продукції, що дозволяє здійснювати замовлення та отримувати консультації безпосередньо через вебсайт. Також доступна система знижок для зареєстрованих користувачів.

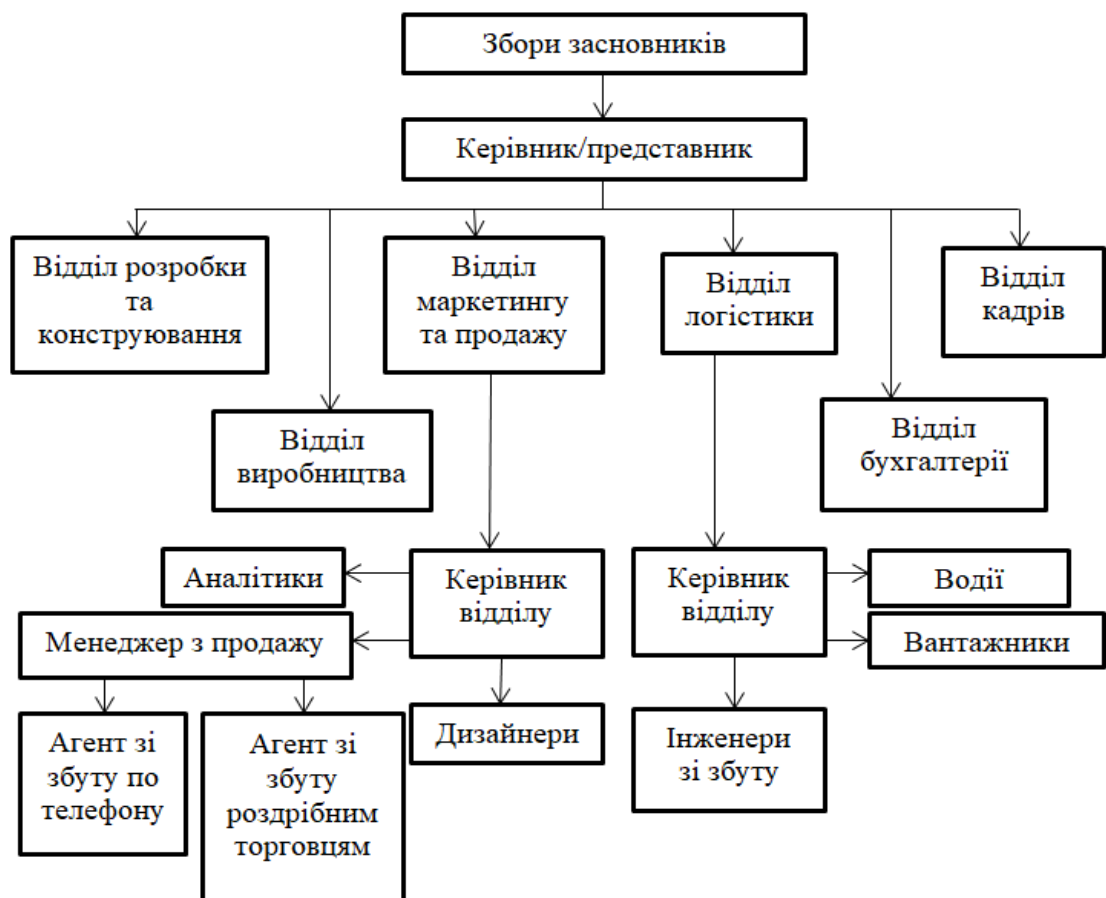

Рис. 2.1 – Організаційна структура ПП «Рулен»

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Для зручності клієнтів ПП «Рулен» пропонує онлайн-каталог продукції, що дозволяє здійснювати замовлення та отримувати консультації безпосередньо через вебсайт. Також доступна система знижок для зареєстрованих користувачів.

Компанія активно розвивається, пропонуючи вакансії для фахівців у різних сферах, зокрема менеджерів з продажу запасних частин та операторів інтернет-магазину.

ПП «Рулен» є важливим гравцем на ринку сільськогосподарської техніки в Україні, забезпечуючи фермерів та аграрні підприємства якісними запчастинами та технічним обслуговуванням.

ПП «Рулен» здійснює постачання продукції як по всій території України, так і за кордон, зокрема до Німеччини, Литви, Польщі, Казахстану, Киргизстану та інших країн. Товари, що реалізуються підприємством, мають високу конкурентоспроможність на ринку запчастин для сільськогосподарської техніки. Постійно проводиться робота з удосконалення конкурентоспроможності, зокрема через пошук нових видів продукції.

Розглядаючи діяльність ПП «Рулен» проаналізуємо його фінансово-економічні показники за 2019-2023 рр. наведені в таблиці 2.1. та рис. 2.2.

Таблиця 2.1 - Динаміка показників фінансово-господарської діяльності ПП «Рулен» за 2019-2023 рр., тис. грн.

Показники	Роки					Відхилення (+/-)	
	2019	2020	2021	2022	2023	2022/ 2019	2023/ 2019
Чистий дохід (виручка) від реалізації товарів	160326,8	151183,4	172356,9	172863,5	250226,9	12536,7	89900,1
Собівартість реалізації товарів	150287,3	141283,2	157589,5	108821,2	140714,7	-41466,1	-9572,6
Інші операційні доходи	815,2	2558,2	2069,6	3407	2183,8	2591,8	1368,6
Інші операційні витрати	3600,3	2960,8	11335,4	3854,9	2549,0	254,6	-1051,3
Фінансовий результат до оподаткування	923,2	3500,6	1438,1	4040,4	5553,5	3117,2	4630,3
Податок на прибуток	166,2	630,1	258,9	727,3	999,6	561,1	833,4
Чистий фінансовий результат	757	2870,5	1179,2	3313,1	4553,9	2556,1	3796,9

Джерело: сформовано автором на основі [28], [29], [30], [31]

Отже, фінансовий аналіз ПП «Рулен» на основі наведених показників за період з 2019 по 2023 рік демонструє стабільний розвиток компанії та позитивну динаміку її фінансових результатів, незважаючи на певні коливання

в структурі доходів та витрат. Оцінка цих показників дає змогу глибше зрозуміти процеси, що відбуваються на підприємстві, а також виявити фактори, що впливають на його фінансовий стан.

Чистий дохід підприємства від реалізації товарів у 2023 році досяг 250226,9 тис. грн, що є значним зростанням у порівнянні з 2019 роком (160326,8 тис. грн). Це зростання склало 89900,1 тис. грн, що відповідає приросту на 56,1%. Однак, порівнюючи з 2021 роком, динаміка показує менше зростання (12536,7 тис. грн), що свідчить про стабілізацію темпів приросту. Це може вказувати на досягнення підприємством певної межі на ринку, де нові можливості для зростання потребують більших зусиль.

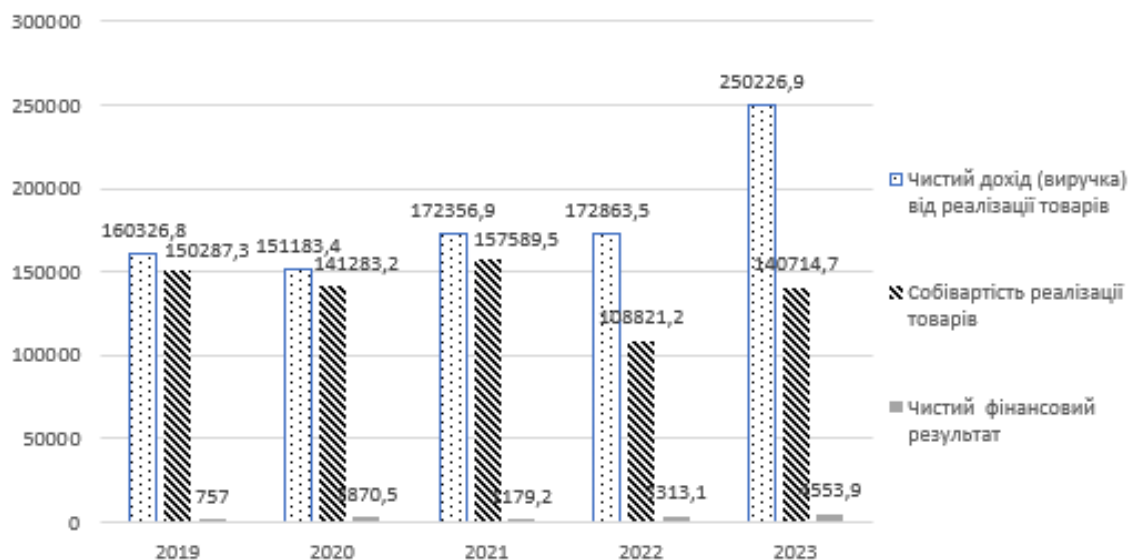

Рис. 2.2- Динаміка основних показників фінансового результату ПП «Рулен» за 2019-2023 рр.

Джерело: сформовано автором на основі [28], [29], [30], [31]

Зниження собівартості реалізації товарів на 9572,6 тис. грн у 2023 році порівняно з 2019 роком є важливим позитивним фактором. У 2020 році собівартість була знижена значно більше – на 41466,1 тис. грн. Це може свідчити про оптимізацію виробничих процесів, поліпшення закупівельних умов або зміну структури витрат, що дозволяє підприємству підтримувати маржинальність та збільшувати прибутковість. Проте, якщо порівнювати з

попередніми роками, зниження собівартості в 2023 році було менш значним, що може бути результатом стабілізації операційних витрат.

Інші операційні доходи зросли на 1368,6 тис. грн у порівнянні з 2019 роком, але зменшилися порівняно з 2021 роком (3407 тис. грн), що відображає коливання в додаткових джерелах доходів підприємства. Незважаючи на це, зростання інших операційних доходів вказує на ефективне використання додаткових можливостей для заробітку, таких як оренда, комісії чи інші нетрадиційні для основної діяльності види доходів.

Інші операційні витрати підприємства, після значного зростання у 2021 році, в 2023 році зменшилися на 1051,3 тис. грн у порівнянні з 2019 роком. Відзначимо, що найбільший пік цих витрат був у 2021 році, коли вони становили 11335,4 тис. грн, і лише після цього почали знижуватись, що свідчить про успішні кроки компанії щодо зниження операційних витрат і оптимізації витратних статей.

Фінансовий результат до оподаткування в 2023 році склав 5553,5 тис. грн, що на 4630,3 тис. грн більше, ніж у 2019 році. Це відображає значне покращення фінансових результатів, зокрема завдяки підвищенню чистих доходів та зменшенню витрат. Цей показник є свідченням ефективного управління ресурсами та адаптації підприємства до змінних ринкових умов.

Податок на прибуток у 2023 році також зріс на 833,4 тис. грн у порівнянні з 2019 роком, що є результатом зростання прибутковості підприємства. Вищий податок на прибуток, що сплачений підприємством, підтверджує його зростаючі прибутки та сприяє наповненню бюджету.

Чистий фінансовий результат ПП «Рулен» на кінець 2023 року склав 4553,9 тис. грн, що на 3796,9 тис. грн більше, ніж у 2019 році, що свідчить про стійке зростання прибутку. У порівнянні з 2022 роком, чистий фінансовий результат збільшився на 1240,8 тис. грн, що вказує на позитивну тенденцію розвитку підприємства.

У цілому, фінансові показники ПП «Рулен» свідчать про успішну стратегію підприємства в розширенні діяльності, покращенні ефективності

операцій та зменшенні витрат. Підприємство демонструє стійкий фінансовий результат, здатне адаптуватися до змін на ринку та збільшувати свою конкурентоспроможність. Результати свідчать про сприятливі умови для подальшого розвитку компанії, зокрема за рахунок диверсифікації доходів і збереження ефективності витрат.

2.2. Аналіз фінансового стану підприємства

На основі фінансової звітності графічно зобразимо складові активу та пасиву балансу (рис. 2.3 та 2.4). Наочно видно, що левову частку в активі балансу займають оборотні активи, що пов'язано з великою часткою запасів готової продукції у підприємства.

В пасиві балансу довгострокові та поточні зобов'язання і забезпечення знаходяться майже в однаковому значенні і лише 3-6% складає власний капітал підприємства.

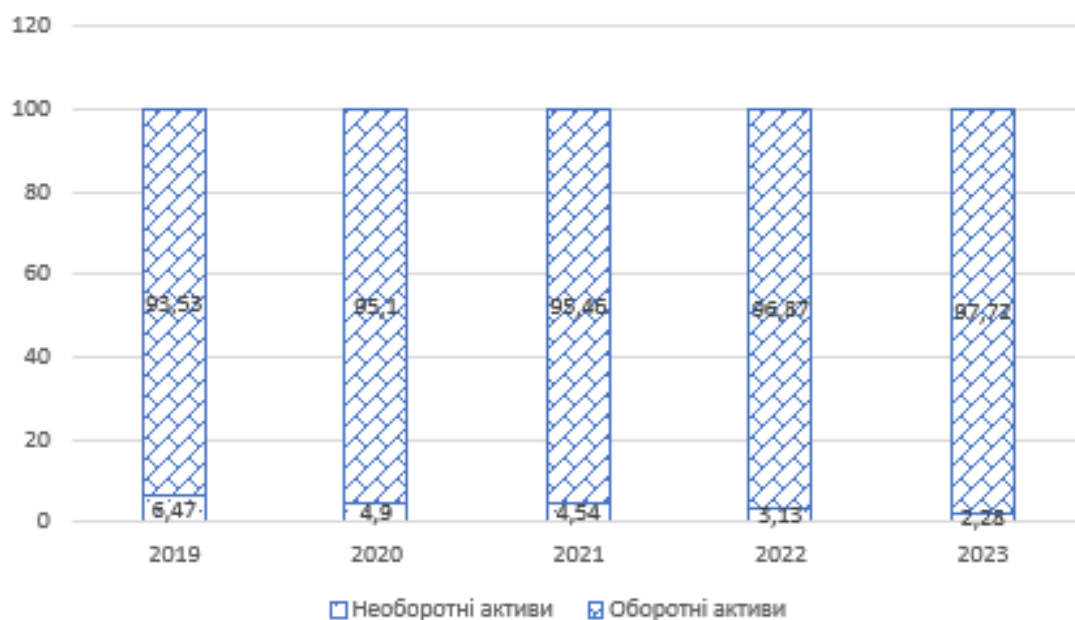

Рис.2.3 - Динаміка статей активу балансу ПП «Рулен» за 2019-2023 рр.
(%)

Джерело: сформовано автором на основі [28], [29], [30], [31]

Аналіз динаміки структури активів ПП «Рулен» за період 2019–2023 років свідчить про значне переорієнтування підприємства на оборотні активи, що відображає його стратегічний підхід до управління ресурсами.

Частка необоротних активів у структурі активів підприємства постійно зменшується. Якщо у 2019 році вона становила 6,47%, то у 2023 році знизилася до 2,28%. Така тенденція може свідчити про скорочення інвестицій у довгострокові активи або амортизацію основних засобів без належного оновлення. Зменшення частки необоротних активів також може бути наслідком зміни пріоритетів підприємства на користь більшої мобільності активів для підтримки поточної діяльності.

Частка оборотних активів, навпаки, зросла з 93,53% у 2019 році до 97,72% у 2023 році. Це вказує на високу орієнтацію підприємства на забезпечення ліквідності та оперативного управління фінансовими потоками. Збільшення оборотних активів свідчить про те, що підприємство акцентує увагу на підтримці оборотного капіталу, зокрема запасів, дебіторської заборгованості та грошових коштів, які забезпечують гнучкість у короткостроковій перспективі.

У цілому, зміна структури активів ПП «Рулен» демонструє посилення уваги до забезпечення ліквідності та швидкого реагування на зміни в ринкових умовах. Проте, скорочення частки необоротних активів може становити ризик для довгострокової стабільності та розвитку підприємства, якщо воно не інвестуватиме в оновлення основних засобів або інші довгострокові проєкти.

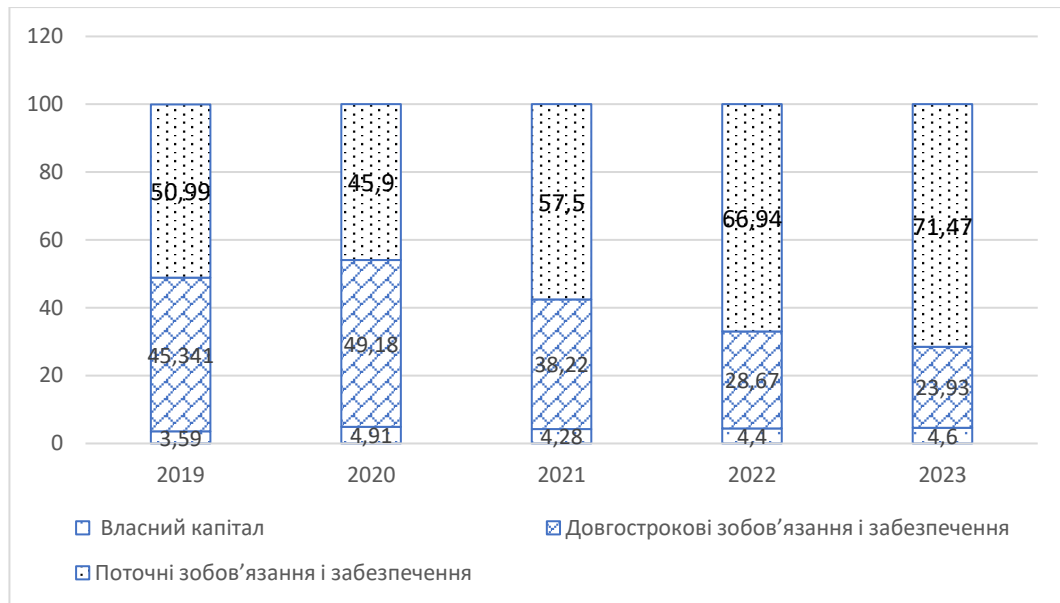

Рис.2.4 - Динаміка статей пасиву балансу ПП «Рулен» за 2019-2023 рр.

(%)

Джерело: сформовано автором на основі [28], [29], [30], [31]

Аналіз структури джерел фінансування ПП «Рулен» за період 2019–2023 років демонструє зміну пріоритетів у фінансуванні діяльності підприємства, що впливає на його фінансову стійкість та ліквідність.

Частка власного капіталу у структурі джерел фінансування залишалася стабільною з незначною тенденцією до зростання: з 3,59% у 2019 році до 4,6% у 2023 році. Незначне збільшення власного капіталу свідчить про певний рівень стабільності у формуванні власних ресурсів. Однак низька частка власного капіталу порівняно з іншими джерелами фінансування може вказувати на залежність підприємства від залучених коштів.

Частка довгострокових зобов'язань поступово зменшується: з 45,34% у 2019 році до 23,93% у 2023 році. Це свідчить про скорочення використання довгострокових джерел фінансування. Така тенденція може бути наслідком погашення довгострокових кредитів і зобов'язань, а також зміни фінансової політики підприємства на користь короткострокового фінансування.

Частка поточних зобов'язань постійно зростає, збільшуючись з 50,99% у 2019 році до 71,47% у 2023 році. Зростання поточних зобов'язань свідчить

про посилення залежності підприємства від короткострокового фінансування. Це може бути результатом активного використання кредиторської заборгованості, короткострокових позик або інших поточних зобов'язань для підтримки операційної діяльності.

Зміна структури джерел фінансування ПП «Рулен» свідчить про зростання залежності від короткострокових зобов'язань та зменшення частки довгострокових зобов'язань. Це може створювати ризики для фінансової стабільності, оскільки короткострокові зобов'язання вимагають швидкого погашення. Підприємству слід переглянути фінансову політику, зокрема щодо збільшення частки власного капіталу та залучення довгострокових джерел фінансування, щоб забезпечити стійкість та знизити ризики, пов'язані з ліквідністю.

Наступним етапом здійснення аналізу фінансового стану буде аналіз показників ліквідності та платоспроможності підприємства ПП «Рулен» за 2019-2022 роки (табл. 2.2)

Таблиця 2.2 – Аналіз ліквідності та платоспроможності ПП «Рулен» за 2019-2023 рр. (%)

Показники	Роки					Темп зростання, %	
	2019	2020	2021	2022	2023	2023/ 2019	2023/ 2022
Коефіцієнт покриття	1,83	2,07	1,66	1,45	1,37	0,75	0,94
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,35	0,43	0,27	0,29	0,22	0,63	0,75
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,00	0,00	0,00	0,01	0,01	4,62	0,60
Коефіцієнт платоспроможності (автономії)	0,04	0,05	0,04	0,04	0,05	1,28	1,05

Джерело: сформовано автором на основі [28], [29], [30], [31]

Згідно даних табл. 2.2 проаналізуємо показники ліквідності та платоспроможності ПП «Рулен» за період 2019–2023 років показує динаміку змін у ключових фінансових показниках, що характеризують здатність підприємства виконувати свої фінансові зобов'язання у короткостроковій та довгостроковій перспективі.

Коефіцієнт покриття, що відображає здатність підприємства покривати свої короткострокові зобов'язання за рахунок оборотних активів, знизився з 1,83 у 2019 році до 1,37 у 2023 році. Цей показник зменшився на 25,1% за весь період, що вказує на певне погіршення фінансової стійкості підприємства. Однак темп зростання порівняно з попереднім роком складає лише 0,94%, що свідчить про незначне погіршення ліквідності в останньому році.

Коефіцієнт швидкої ліквідності, який оцінює здатність підприємства покривати свої поточні зобов'язання без урахування запасів, знизився з 0,35 у 2019 році до 0,22 у 2023 році, що є зменшенням на 37,14%. Однак спостерігається поступове зростання у 2020 році, що може свідчити про певні коригування в управлінні ліквідністю. Зниження цього показника в 2023 році свідчить про певне послаблення платоспроможності підприємства.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності, що відображає здатність підприємства покрити свої зобов'язання лише за рахунок найбільш ліквідних активів (грошових коштів і їх еквівалентів), залишається на мінімальному рівні: у 2023 році цей показник складає лише 0,01, що свідчить про дуже низьку здатність підприємства покривати свої зобов'язання за рахунок грошових коштів. Однак порівняно з попередніми роками спостерігається зростання на 4,62%, що, з одного боку, є позитивним, але показник все ще залишається на незадовільному рівні.

Коефіцієнт платоспроможності (автономії), що відображає частку власних коштів у структурі фінансування підприємства, показує незначне покращення, збільшившись з 0,04 у 2019 році до 0,05 у 2023 році. Хоча цей коефіцієнт залишає підприємство на рівні низької фінансової автономії, його стабільність і незначне зростання свідчать про певну стабільність у відносинах

з кредиторами і, в цілому, про здатність підтримувати власний капітал на прийнятному рівні.

Загалом, аналіз показує, що за досліджуваний період підприємство зазнало певного погіршення ліквідності, зокрема зниження коефіцієнтів покриття та швидкої ліквідності, що свідчить про обмежену можливість покриття короткострокових зобов'язань. Незважаючи на це, коефіцієнт платоспроможності залишається на стабільному рівні, що може вказувати на здатність підприємства зберігати фінансову стійкість на довгострокову перспективу.

Наступним етапом аналізу фінансового стану є аналіз фінансової стійкості підприємства (табл. 2.3).

За даними табл. 2.3 проаналізуємо фінансової стійкості ПП «Рулен» за період 2019–2023 років дозволяє оцінити динаміку змін у структурі капіталу підприємства, а також визначити рівень його фінансової стійкості та здатність до маневрування власними фінансовими ресурсами.

Таблиця 2.3 - Аналіз показників фінансової стійкості ПП «Рулен» за 2019-2023 рр. (%)

Показники	Роки					Темп зростання, %	
	2019	2020	2021	2022	2023	2023/ 2019	2023/ 2022
Коефіцієнт фінансування	26,83	19,35	22,37	21,75	20,71	1,36	0,95
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	0,45	0,52	0,40	0,31	0,27	0,59	0,87
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	11,84	10,01	8,87	6,81	5,70	0,48	0,84

Джерело: сформовано автором на основі [28], [29], [30], [31]

Коефіцієнт фінансування, який відображає частку власних джерел у фінансуванні загального капіталу підприємства, знизився з 26,83% у 2019 році до 20,71% у 2023 році. Це зниження на 6,12% свідчить про зменшення залежності підприємства від власних джерел фінансування та збільшення частки залучених ресурсів. Темп зростання у порівнянні з 2019 роком

становить 1,36%, але в останньому році (2023) спостерігається незначне зниження показника на 5,14% порівняно з 2022 роком, що вказує на тенденцію до зниження фінансової стабільності підприємства у короткостроковій перспективі.

Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами, що оцінює здатність підприємства покривати свої оборотні зобов'язання власними засобами, зменшився з 0,45 у 2019 році до 0,27 у 2023 році, що є значним падінням на 40%. Це вказує на зменшення частки власних оборотних засобів у фінансуванні поточної діяльності підприємства, що може знижувати його фінансову стійкість. Таке зниження вимагає додаткової уваги до джерел залучення оборотних засобів і можливого збільшення боргового навантаження для забезпечення нормального функціонування бізнесу.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу, який характеризує частку власного капіталу, що залишається на фінансування поточних операцій підприємства, також знизився з 11,84% у 2019 році до 5,70% у 2023 році, що вказує на погіршення здатності підприємства маневрувати своїм капіталом. За цей період зниження показника складає 6,14%, що є свідченням зменшення фінансової гнучкості підприємства та більшої залежності від зовнішніх джерел фінансування. Однак коефіцієнт зменшився лише на 0,84% порівняно з 2022 роком, що дозволяє говорити про стабільність цього показника у короткостроковій перспективі.

Загалом, аналіз показує, що за досліджуваний період підприємство зазнало значного зниження фінансової стійкості, зокрема за рахунок зменшення коефіцієнтів фінансування та забезпеченості власними оборотними засобами, що може свідчити про збільшення ризиків фінансової нестабільності. Зниження коефіцієнта маневреності власного капіталу також вказує на обмежену здатність підприємства маневрувати власними ресурсами, що може обмежувати можливості для розширення діяльності або реагування на фінансові труднощі.

Для повного розуміння фінансового стану підприємства треба здійснити аналіз ділової активності підприємства (табл. 2.4)

Таблиця 2.4 - Аналіз показників ділової активності ПП «Рулен» за 2019-2023 рр. (%)

Показники	Роки					Темп зростання,%	
	2019	2020	2021	2022	2023	2023/ 2019	2023/ 2022
Коефіцієнт оборотності активів	1,67	0,77	0,76	0,58	0,67	0,4	1,56
Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача)	1,04	0,96	0,61	0,60	0	0	0
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	15,17	15,34	15,67	13,91	20,36	1,34	1,46

Джерело: сформовано автором на основі [28], [29], [30], [31]

Згідно даних таблиці 2.4, можна зробити висновок, що ділової активності ПП «Рулен» за період 2019–2023 років дозволяє оцінити ефективність використання ресурсів підприємства, зокрема його активів, основних засобів і власного капіталу, а також виявити динаміку змін у процесах управління ресурсами.

Коефіцієнт оборотності активів, який відображає ефективність використання всіх активів підприємства для створення доходу, зазнав значного зниження з 1,67 у 2019 році до 0,67 у 2023 році, що становить 60% від показника 2019 року. Це свідчить про зниження ефективності використання активів підприємства. Водночас порівняно з 2022 роком коефіцієнт збільшився на 1,56%, що може свідчити про часткове відновлення активності підприємства у короткостроковій перспективі.

Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача) демонструє тривожну тенденцію, знижуючись з 1,04 у 2019 році до нуля у 2023 році. Це означає, що основні засоби підприємства не забезпечують жодного економічного ефекту в останньому році досліджуваного періоду. Зниження фондовіддачі може бути наслідком недостатньої модернізації або

неефективного використання основних засобів, що потребує термінового втручання для підвищення ефективності їх використання.

Коефіцієнт оборотності власного капіталу, який характеризує інтенсивність використання власних коштів підприємства для створення доходу, зріс з 15,17 у 2019 році до 20,36 у 2023 році, що становить приріст на 34%. Ця позитивна динаміка вказує на підвищення ефективності використання власного капіталу, незважаючи на загальні труднощі підприємства. Порівняно з 2022 роком коефіцієнт також збільшився на 46%, що є свідченням суттєвого покращення у сфері управління власними ресурсами.

Загалом, аналіз показників ділової активності ПП «Рулен» демонструє неоднозначну картину. Підприємство зіткнулося зі значним зниженням ефективності використання активів і повною втратою ефективності використання основних засобів. Водночас позитивна динаміка коефіцієнта оборотності власного капіталу свідчить про потенціал до відновлення і поліпшення загального рівня ділової активності за умови впровадження ефективних управлінських рішень, спрямованих на оптимізацію використання активів та основних засобів.

Наступний етап аналіз рентабельності досліджуваного підприємства (табл. 2.5)

Таблиця 2.5 -Аналіз показників рентабельності ПП «Рулен» за 2019-2023 рр. (%)

Показники	Роки					Темп зростання,%	
	2019	2020	2021	2022	2023	2023/ 2019	2023/ 2022
Коефіцієнт рентабельності активів	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	1	1,09
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	0,22	0,34	0,11	0,26	0,27	1,22	1,05
Коефіцієнт рентабельності продажу	0,47	1,90	0,68	1,92	1,82	3,85	0,95
Коефіцієнт рентабельності реалізації продукції	0,69	0,63	5,03	3,54	1,19	1,72	0,33

Джерело: сформовано автором на основі [28], [29], [30], [31]

Аналіз рентабельності ПП «Рулен» за 2019–2023 роки демонструє зміну ефективності використання ресурсів підприємства для досягнення фінансових результатів у досліджуваному періоді.

Коефіцієнт рентабельності активів, який показує здатність активів підприємства генерувати прибуток, залишався стабільним протягом усього періоду на рівні 0,01. Темп зростання цього показника становив 1% порівняно з 2019 роком і 9% порівняно з 2022 роком, що вказує на незначне покращення. Однак стабільність на такому низькому рівні свідчить про недостатню ефективність управління активами, що обмежує прибутковість підприємства.

Коефіцієнт рентабельності власного капіталу, який характеризує прибутковість власних коштів підприємства, показав зростання з 0,22 у 2019 році до 0,27 у 2023 році, що становить приріст на 22%. Порівняно з 2022 роком показник збільшився на 5%, що демонструє позитивну тенденцію. Це свідчить про підвищення ефективності використання власного капіталу для досягнення фінансових результатів.

Коефіцієнт рентабельності продажу, що відображає частку прибутку в загальній виручці підприємства, зріс з 0,47 у 2019 році до 1,82 у 2023 році, показавши темп зростання на 285%. Однак у порівнянні з 2022 роком коефіцієнт знизився на 5%, що може бути наслідком зростання витрат або зниження цінової політики. Високий загальний приріст показника свідчить про значний потенціал підприємства у створенні прибутку від продажів.

Коефіцієнт рентабельності реалізації продукції, який оцінює прибутковість операційної діяльності, зріс з 0,69 у 2019 році до 1,19 у 2023 році, що становить темп зростання на 72%. Однак порівняно з 2022 роком цей показник знизився на 67%, що вказує на зменшення ефективності основної діяльності підприємства. Причинами можуть бути збільшення собівартості продукції або зміна ринкових умов.

Загалом, показники рентабельності ПП «Рулен» демонструють змішані результати. Попри зростання рентабельності власного капіталу і продажу,

зниження рентабельності реалізації продукції вказує на необхідність оптимізації витрат і підвищення ефективності основної діяльності. Стабільність рентабельності активів на низькому рівні потребує стратегічних заходів для покращення використання ресурсів підприємства.

Отже, зробивши загальний аналіз фінансово-господарської діяльності ПП «Рулен» за 2019–2023 роки, що дає змогу оцінити динаміку основних показників ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності, що формують загальну картину фінансового стану підприємства.

Аналіз ліквідності та платоспроможності свідчить про поступове зниження здатності підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання. Коефіцієнт покриття та коефіцієнт швидкої ліквідності демонструють негативну динаміку, що зумовлено зменшенням обсягу ліквідних активів відносно зобов'язань. Хоча коефіцієнт абсолютної ліквідності дещо зріс, його значення залишаються низькими, що вказує на обмеженість швидкого доступу до грошових коштів. Показник платоспроможності залишався стабільним, проте його низький рівень потребує уваги для зміцнення фінансової незалежності.

Аналіз фінансової стійкості виявив, що підприємство поступово втрачає здатність покривати свої зобов'язання власними оборотними засобами. Зниження коефіцієнтів забезпеченості власними засобами та маневреності власного капіталу вказує на обмеження в ресурсах для забезпечення стабільного розвитку. Водночас коефіцієнт фінансування демонструє позитивний темп зростання у довгостроковій перспективі, хоча порівняно з 2022 роком спостерігається деяке зниження.

Аналіз ділової активності вказує на зниження ефективності використання активів підприємства. Зменшення коефіцієнта оборотності активів свідчить про зниження ефективності залучення ресурсів у господарську діяльність. Коефіцієнт оборотності основних засобів у 2023 році досяг нульового значення, що свідчить про неефективне використання

основних засобів. Водночас коефіцієнт оборотності власного капіталу зріс, що вказує на позитивну динаміку використання власних коштів.

Аналіз рентабельності продемонстрував, що підприємство має неоднозначні результати. Показники рентабельності активів залишаються стабільно низькими, що свідчить про недостатню ефективність управління активами. Разом з тим, рентабельність власного капіталу та продажу показали загальну позитивну динаміку за період, що вказує на зростання ефективності використання капіталу. Проте зниження рентабельності реалізації продукції у 2023 році порівняно з попереднім роком свідчить про зростання витрат чи зниження операційної ефективності.

Фінансовий стан ПП «Рулен» характеризується змішаними тенденціями. З одного боку, підприємство демонструє здатність до покращення показників рентабельності та фінансування, з іншого боку — спостерігається зниження ліквідності, фінансової стійкості та ділової активності. Для підвищення конкурентоспроможності та стійкості на ринку підприємству необхідно приділити увагу оптимізації витрат, підвищенню ефективності використання активів і ресурсів, а також зміцненню фінансової незалежності.

2.3. Аналіз матеріально-технічного забезпечення аграрного сектору Кіровоградської області

Аналіз матеріально-технічного забезпечення аграрного сектору Кіровоградської області показує, що сучасний стан технічного забезпечення потребує значних інвестицій та модернізації для забезпечення сталого розвитку сільського господарства в регіоні. За останніми даними, велика частина технічного парку аграрних підприємств області є застарілою, зокрема понад 60-70% тракторів та комбайнів мають термін експлуатації понад 15 років. Цей стан викликає серйозні проблеми для аграріїв, оскільки старі машини часто виходять з ладу, що зупиняє виробничий процес і вимагає

значних фінансових витрат на ремонт. Водночас, старе обладнання не відповідає вимогам сучасного сільськогосподарського виробництва, що знижує конкурентоспроможність підприємств на внутрішньому і міжнародному ринках. В умовах постійних змін кліматичних умов і підвищених вимог до екологічних стандартів, важливою є швидка адаптація аграріїв до нових технологій.

Оновлення матеріально-технічної бази є важливою умовою підвищення продуктивності та зниження витрат на виробництво. Наприклад, нові трактори здатні обробляти до 300-400 гектарів землі на рік, що вдвічі перевищує можливості старої техніки. При цьому, нові моделі техніки мають високу енергоефективність, що дозволяє знизити витрати на паливо та зменшити викиди вуглекислого газу, що є важливим аспектом сталого розвитку сільського господарства.

Важливу роль у цьому процесі відіграють компанії, що займаються постачанням та обслуговуванням сільськогосподарської техніки. Однією з таких компаній є ПП «Рулен», яке активно працює на ринку Кіровоградської області, пропонуючи новітні моделі техніки для аграріїв. ПП «Рулен» виступає як стратегічний партнер для фермерських господарств, допомагаючи модернізувати їх технічну базу та підвищувати ефективність виробництва.

Пропонуючи широкий асортимент нової техніки, ПП «Рулен» активно сприяє модернізації матеріально-технічної бази аграрних підприємств, забезпечуючи їх сучасними тракторами, комбайнами та іншими засобами механізації. Вартість нового трактора або комбайну, яка варіюється від 800 000 до 8 000 000 грн в залежності від моделі, часто є значною перешкодою для фермерів. Завдяки різноманітним фінансовим інструментам, які пропонує ПП «Рулен», аграрії мають можливість закуповувати техніку без великих одноразових витрат. Серед цих інструментів — пільгові кредити, лізинг та інші варіанти фінансування, що дозволяють зменшити фінансовий тиск на підприємства і здійснити закупівлю необхідної техніки. Це особливо важливо

для малих і середніх аграрних підприємств, які мають обмежені фінансові ресурси.

У 2023 році ПП «Рулен» поставило на ринок близько 15 одиниць нової техніки для великих агрохолдингів та фермерських господарств, таких як ФГ «АгроКо», ФГ «Золотий Колос» та агрохолдинг «Кернел». Це значно підвищило продуктивність та знизило витрати на експлуатацію техніки. Крім того, значним фактором, що впливає на оновлення технічного парку, є державна підтримка. В 2023 році було виділено понад 100 млн грн на субсидії для аграріїв, що дозволило частково покрити витрати на придбання нової техніки. Проте цього недостатньо для масового оновлення технічного парку, тому важливо збільшити державну підтримку та надавати аграріям пільгові кредити для придбання техніки.

В майбутньому очікується, що обсяги оновлення технічного парку аграрних підприємств Кіровоградської області можуть збільшитися на 20-25% протягом наступних 5 років, що дозволить значно підвищити продуктивність сільськогосподарського виробництва та знизити витрати на його ведення. Сучасна техніка забезпечує не лише зменшення витрат на паливо та обслуговування, але й підвищує екологічність виробництва завдяки низьким викидам шкідливих газів. Це важливо для покращення екологічного стану регіону і для виконання міжнародних екологічних стандартів.

Водночас важливо зазначити, що для забезпечення сталого розвитку аграрного сектору необхідно не лише закуповувати нову техніку, але й впроваджувати сучасні методи управління виробничими процесами, інвестувати в навчання працівників та підвищення їх кваліфікації. ПП «Рулен» також пропонує консультаційні послуги та навчання для аграріїв, що дозволяє ефективно використовувати нову техніку та знижувати експлуатаційні витрати.

Проте однією з найбільших проблем, з якими стикаються аграрії Кіровоградської області, є відсутність достатньої кількості сервісних центрів, що забезпечують обслуговування техніки. В області функціонує лише 10-12

великих сервісних центрів, але їх розташування обмежує доступність обслуговування для фермерів у віддалених районах. Це призводить до того, що час на ремонт техніки може сягати від 5 до 10 днів, що ускладнює виробничий процес. Більше того, з огляду на вартість запасних частин та робіт, витрати на ремонт старої техніки можуть вдвічі-тричі перевищувати витрати на обслуговування нових моделей.

Таким чином, модернізація технічного парку є одним із основних напрямів розвитку аграрного сектору Кіровоградської області. Успіх цієї модернізації залежить від комплексного підходу, що включає не лише постачання нової техніки, але й розвиток сервісної інфраструктури, державну підтримку та кваліфікацію працівників.

Висновки до розділу 2

Приватне підприємство «Рулен» спеціалізується на продажі сільськогосподарської техніки, що є стратегічно важливим напрямом для розвитку аграрного сектору. Основна діяльність підприємства включає постачання сучасних машин, обладнання та запчастин для агропідприємств, а також надання консультаційних послуг з вибору техніки та її обслуговування. Завдяки орієнтації на інноваційні технології, ПП «Рулен» сприяє підвищенню ефективності та продуктивності сільськогосподарського виробництва.

ПП «Рулен» демонструє динамічний розвиток завдяки орієнтації на ринкові потреби, впровадженню інновацій та наданню якісного сервісу. Підприємство сприяє модернізації технічної бази аграрного сектору, пропонуючи клієнтам сучасні моделі техніки, що відповідають вимогам енергоефективності та екологічності. Разом з тим, існують аспекти, які потребують уваги, а саме оптимізація логістичних процесів для зниження витрат на транспортування, розширення асортименту продукції для

задоволення попиту клієнтів у вузькопрофільній техніці та збільшення інвестицій у навчання персоналу, зокрема технічних спеціалістів.

Модернізація технічного забезпечення аграрного сектору Кіровоградської області є важливим кроком для підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва, що передбачає оновлення застарілої техніки та впровадження новітніх технологій. ПП «Рулен» активно сприяє цьому процесу, надаючи аграрним підприємствам сучасну техніку та фінансові інструменти для її придбання, що дозволяє значно покращити продуктивність та знизити витрати на обслуговування техніки. Водночас, для забезпечення сталого розвитку важливо також вдосконалювати сервісну інфраструктуру, підвищувати кваліфікацію працівників та сприяти державній підтримці, що разом із модернізацією технічного парку дозволить аграрним підприємствам області ефективно реагувати на нові виклики та підвищити свою конкурентоспроможність на ринку.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ МОДЕРНІЗАЦІЇ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

3.1. Удосконалення механізму залучення інвестицій для оновлення матеріально-технічної бази

Удосконалення механізму залучення інвестицій для оновлення матеріально-технічної бази є стратегічно важливим завданням, спрямованим на підвищення ефективності та конкурентоспроможності підприємств, зокрема в аграрному секторі. Сутність такого механізму полягає у створенні та впровадженні взаємопов'язаних інструментів, методів і заходів, які забезпечують притік фінансових ресурсів, необхідних для модернізації матеріально-технічної бази. Він передбачає оптимізацію процесів управління інвестиціями, вдосконалення нормативно-правового забезпечення,

підвищення інвестиційної привабливості підприємств та раціональне використання залучених коштів.

Необхідність удосконалення зумовлена низкою чинників, серед яких ключовими є моральне і фізичне старіння технічних засобів, обмеженість власних фінансових ресурсів підприємств, зростання вимог до екологічності та ефективності виробництва, а також інтеграція в міжнародні ринки, що потребує відповідності сучасним стандартам. Відсутність дієвого механізму ускладнює залучення інвестицій, що негативно впливає на темпи модернізації, стримує інноваційний розвиток та знижує рівень конкурентоспроможності підприємств.

Ефективний механізм залучення інвестицій сприяє формуванню умов для стабільного розвитку підприємств шляхом забезпечення доступу до фінансових ресурсів, впровадження інноваційних технологій та підвищення продуктивності. Його удосконалення є необхідним для створення стійкої основи економічного зростання, розвитку інфраструктури та підвищення рівня соціально-економічного добробуту (рис. 3.1).

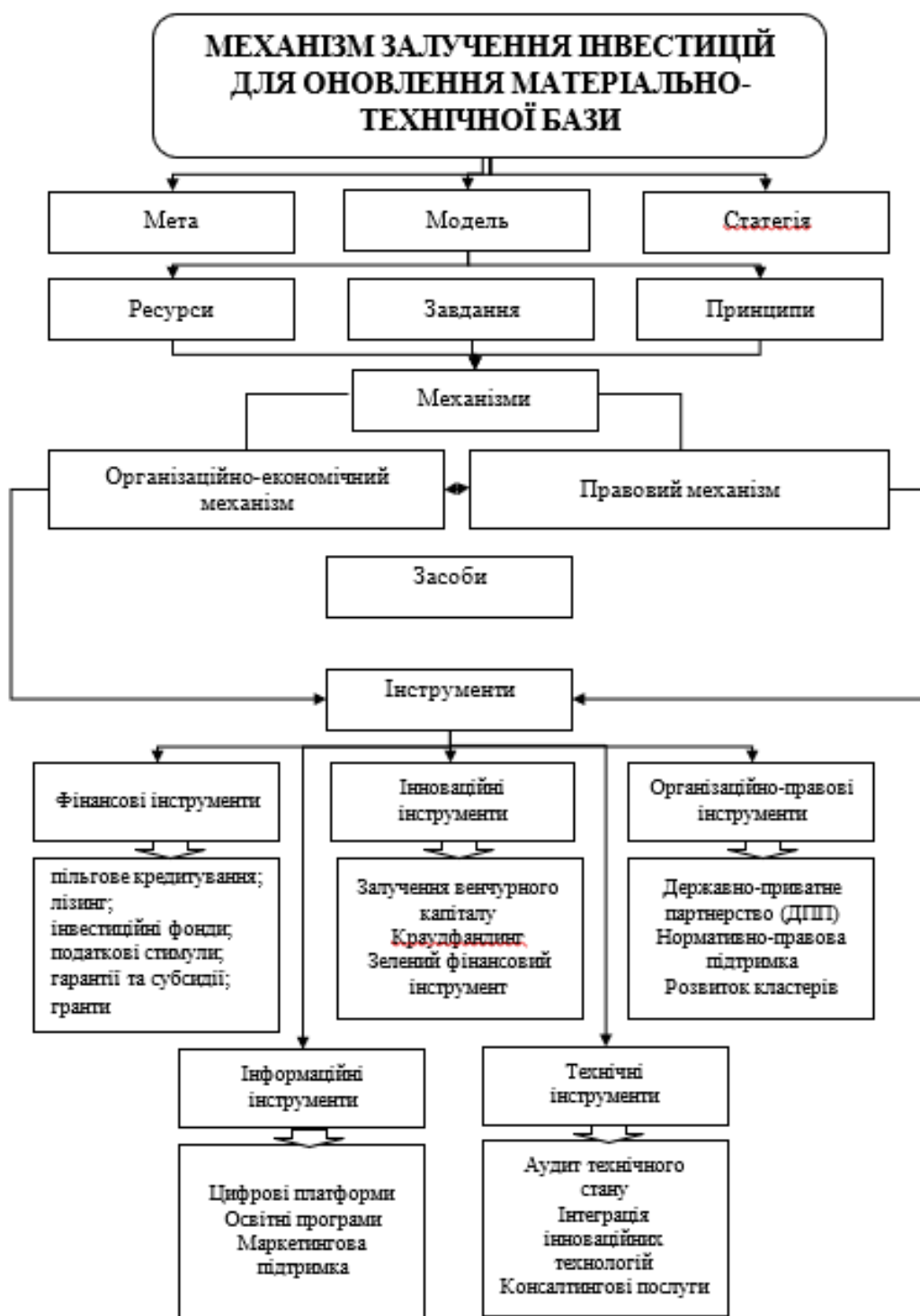

Рис. 3.1- Механізм залучення інвестицій для оновлення МТБ підприємства

Джерело: складено автором

Удосконалення механізму залучення інвестицій для оновлення матеріально-технічної бази передбачає використання комплексного підходу,

що охоплює широкий спектр фінансових, інноваційних, організаційно-правових, інформаційних та технічних інструментів. Для цього розглянемо інструменти залучення інвестицій. Їх поділяють на 5 груп (рис. 3.1.):

- фінансові;
- інноваційні;
- організаційно-правові;
- інформаційні;
- технічні.

Фінансові інструменти забезпечують основну основу для залучення інвестицій. Пільгове кредитування дозволяє підприємствам отримувати доступ до фінансових ресурсів за зниженими відсотковими ставками, що сприяє придбанню новітньої техніки. Особливо актуальними є спеціалізовані програми банків, спрямовані на підтримку аграрного сектору, які враховують його специфіку та сезонний характер діяльності. Інструменти фінансування оновлення матеріально-технічної бази аграрних підприємств формують основу для сталого розвитку галузі та підвищення її конкурентоспроможності.

Використання власних коштів підприємства, зокрема реінвестиції прибутку, є базовим механізмом фінансування. Це дозволяє забезпечувати модернізацію техніки та обладнання без залучення зовнішніх ресурсів. Проте цей інструмент обмежений рівнем рентабельності підприємства та доступністю вільних фінансових ресурсів.

Банківське кредитування виступає одним із найпоширеніших інструментів фінансування. Довгострокові кредити дозволяють здійснювати великі капіталовкладення, наприклад, у придбання сучасного обладнання або розширення виробничих потужностей. Короткострокові кредити забезпечують фінансування операційних витрат, таких як поточний ремонт чи закупівля запасних частин. Успішне використання цього інструменту залежить від сприятливих умов кредитування, зокрема помірних процентних ставок, тривалих періодів погашення та наявності відповідного забезпечення.

Лізинг є альтернативою традиційному кредитуванню. Фінансовий лізинг надає можливість підприємству користуватися сучасним обладнанням за умов поетапної оплати, що знижує початкове фінансове навантаження. Оперативний лізинг, як короткостроковий варіант оренди, дозволяє гнучко реагувати на зміну виробничих потреб та вибирати оптимальні технічні рішення.

Державні програми підтримки мають важливе значення для стимулювання інвестицій в аграрний сектор. Це можуть бути пільгові кредити, субсидії чи компенсація вартості техніки, що знижує фінансове навантаження на підприємства. Крім того, міжнародні гранти та субсидії, такі як програми Європейського Союзу, спрямовані на підтримку модернізації підприємств і впровадження передових технологій.

Залучення стратегічних інвесторів дозволяє підприємствам інтегрувати зовнішній капітал і отримувати доступ до нових ринків, технологій або ресурсів. Стратегічні інвестори зазвичай сприяють довгостроковій співпраці та розвитку компанії, пропонуючи капітал на основі взаємовигідних умов.

Фінансування через випуск облігацій або акцій є ефективним для великих підприємств. Емітування корпоративних облігацій дозволяє залучати кошти з ринку капіталу, забезпечуючи інвесторам фіксований дохід. Емісія акцій відкриває можливості для залучення широкого кола інвесторів, створюючи умови для розширення власного капіталу.

Міжнародні фінансові організації (МФО), такі як Світовий банк, ЄБРР чи ІФС, пропонують вигідні умови фінансування для модернізації матеріально-технічної бази аграрних підприємств. Ці організації часто надають довгострокові кредити або інвестиції за зниженими відсотковими ставками, сприяючи впровадженню інноваційних технологій і розвитку сталих практик у виробництві.

Інтегроване використання цих інструментів дозволяє аграрним підприємствам ефективно реалізовувати проекти з оновлення матеріально-

технічної бази, підвищуючи продуктивність, якість продукції та екологічну відповідальність.

Інноваційні інструменти відкривають нові горизонти для фінансування, орієнтуючись на сучасні цифрові та екологічні тренди. Залучення венчурного капіталу підтримує стартапи та інноваційні проекти, спрямовані на впровадження новітніх технологій у аграрному секторі. Кооперація та спільне інвестування є дієвими механізмами мобілізації ресурсів у рамках галузі. Аграрні підприємства можуть об'єднувати зусилля, створюючи кооперативи чи партнерства для реалізації масштабних проектів, таких як будівництво інфраструктурних об'єктів або придбання дорогого обладнання. Цей підхід сприяє підвищенню фінансової стійкості, зменшенню витрат і розподілу ризиків між учасниками. Крім того, спільне інвестування може бути вигідним інструментом для інтеграції малого та середнього бізнесу в ринкові структури.

Краудфандинг та інноваційні фінансові платформи пропонують новаторські підходи до залучення капіталу, що швидко поширюються у високотехнологічних галузях і поступово знаходять застосування в аграрному секторі. Завдяки платформам краудфандингу підприємства можуть залучати кошти від широкої аудиторії інвесторів, пропонуючи їм участь у реалізації проектів, спрямованих на модернізацію. Цей інструмент вирізняється гнучкістю та прозорістю, що особливо цінується сучасними інвесторами. Додатково, такі платформи сприяють підвищенню обізнаності про інвестиційні проекти та зміцнюють довіру до підприємств.

Системне впровадження зазначених інструментів дозволяє оптимізувати процеси фінансування, стимулювати впровадження інновацій та забезпечувати стійкий розвиток аграрного сектору. Зелений фінансовий інструмент, зокрема зелені облігації, забезпечує підтримку екологічно безпечних і сталих проектів, що відповідають сучасним вимогам до аграрного виробництва.

Організаційно-правові інструменти створюють правову та інституційну базу для залучення інвестицій. Державно-приватне партнерство (ДПП) дає змогу об'єднати ресурси та зусилля держави і приватного сектора для реалізації довгострокових проектів. Партнерські програми з постачальниками техніки стають все більш популярними через можливість отримання вигідних умов фінансування безпосередньо від виробників або дистриб'юторів техніки. Постачальники пропонують різні форми підтримки, зокрема спеціальні програми лізингу, розстрочку платежів або субсидовані умови. Це дозволяє підприємствам отримати доступ до сучасної техніки навіть за умов обмежених фінансових ресурсів. Виробники, у свою чергу, прагнуть до довгострокового партнерства, забезпечуючи сервісне обслуговування та консультування. Нормативно-правова підтримка у вигляді законів, які спрощують доступ до інвестицій і забезпечують захист прав інвесторів, є необхідною умовою для формування стабільного інвестиційного клімату. Кластеризація аграрних підприємств сприяє концентрації ресурсів і стимулює спільне вирішення завдань, пов'язаних із модернізацією.

Інформаційні інструменти спрямовані на підвищення прозорості та доступності інформації щодо інвестиційних можливостей. Впровадження цифрових платформ дозволяє презентувати проекти широкій аудиторії потенційних інвесторів, тоді як освітні програми й маркетингова підтримка сприяють підвищенню обізнаності підприємств про методи залучення інвестицій та формують позитивний імідж аграрного сектору.

Технічні інструменти є практичними засобами для раціонального впровадження процесів модернізації. Проведення технічного аудиту допомагає оцінити стан матеріально-технічної бази та визначити першочергові напрямки для інвестування. Інтеграція сучасних технологій, як-от систем автоматизації та управління технічними засобами, дозволяє підвищити продуктивність і ефективність використання ресурсів. Консалтингові послуги сприяють оптимізації реалізації проектів і вибору найкращих постачальників техніки.

Таким чином, удосконалення механізму залучення інвестицій для оновлення матеріально-технічної бази потребує скоординованих зусиль держави, бізнесу та фінансових установ. Це дозволить забезпечити сталий розвиток аграрного сектору, підвищити його конкурентоспроможність на внутрішньому і зовнішньому ринках та сприяти інтеграції сучасних технологій у виробничі процеси.

Вибір механізму залучення інвестицій залежить від фінансового стану підприємства, його кредитної історії, обсягу необхідних коштів та термінів окупності вкладень. Оптимальним є використання комбінованого підходу, який дозволяє залучити капітал за вигідними умовами, мінімізуючи ризики для підприємства.

Згідно описаних інструментів зазначимо, що удосконалення механізму залучення інвестицій для оновлення матеріально-технічної бази аграрних підприємств є важливою умовою для підвищення ефективності їх діяльності та забезпечення сталого розвитку. Одним із основних шляхів удосконалення цього механізму є створення сприятливих умов для залучення внутрішніх та зовнішніх інвестицій шляхом покращення інвестиційного клімату. Це включає розробку політики, що забезпечує стабільність, прозорість і передбачуваність фінансових умов для інвесторів, а також спрощення процедур отримання фінансування.

Невід'ємною складовою є удосконалення банківського кредитування, що передбачає зниження процентних ставок, спрощення процесу отримання кредитів для аграріїв та створення спеціалізованих кредитних продуктів для сільськогосподарських підприємств. Крім того, важливим напрямом є розвиток альтернативних механізмів фінансування, таких як лізинг, венчурний капітал та краудфандинг. Лізингові програми можуть стати ефективним інструментом для оновлення технічної бази підприємств, оскільки дозволяють використовувати необхідне обладнання без значних початкових витрат.

Іншим важливим шляхом є залучення інвестицій через державні програми, що включають надання пільгових кредитів, грантів і субсидій для аграріїв. Ці програми можуть підтримати модернізацію матеріально-технічної бази, сприяючи скороченню фінансових ризиків та покращенню доступу до новітніх технологій. Одночасно, необхідно удосконалити механізми державної підтримки, забезпечуючи належний рівень координації між органами державної влади, фінансовими установами та підприємствами.

Залучення стратегічних інвесторів є ще одним важливим напрямком, що дозволяє підприємствам отримати необхідний капітал для здійснення інвестиційних проектів. Підвищення інтересу до аграрного сектора з боку стратегічних інвесторів можливе за умов створення сприятливих умов для їхньої діяльності, включаючи захист прав інвесторів та забезпечення прозорості фінансових операцій.

Окремо варто виділити розвиток інформаційних та технологічних інструментів для залучення інвестицій, що включають створення онлайн-платформ для презентації інвестиційних проектів, впровадження електронних майданчиків для фінансування, а також застосування новітніх фінансових технологій для покращення доступу до інвестиційних ресурсів.

Насамкінець, важливою складовою є удосконалення нормативно-правового середовища, що включає прийняття законів і регламентів, які сприяють залученню інвестицій у сільське господарство. Це може бути досягнуто через спрощення процедур реєстрації підприємств, підвищення правового захисту інвесторів та стимулювання розвитку інноваційних і технологічних центрів в аграрному секторі.

3.2. Рекомендації щодо впровадження сучасних технологій для модернізації технічних засобів

Впровадження сучасних технологій для модернізації технічних засобів є важливим напрямом розвитку аграрного сектору, оскільки забезпечує не лише підвищення ефективності виробництва, але й дозволяє знизити витрати, підвищити якість продукції та зменшити негативний вплив на навколишнє середовище. З огляду на швидкий розвиток технологій та зростаючі вимоги до аграріїв, важливо розробити ефективні рекомендації для впровадження інноваційних технічних рішень у цей сектор.

Перша рекомендація полягає в необхідності інтеграції передових технологій у всі етапи агропродовольчого виробництва. Сучасні сільськогосподарські машини, обладнання та інструменти мають відповідати високим стандартам якості та функціональності, щоб забезпечити високу ефективність виробничих процесів. Однак їх впровадження не повинно обмежуватися лише модернізацією технічних засобів; важливим є також інтеграція новітніх технологій у широкий контекст всього агропродовольчого виробництва.

Автоматизовані системи управління сільськогосподарським виробництвом мають потужний потенціал для трансформації традиційних виробничих процесів. Вони дозволяють фермерам і агропідприємствам проводити точний моніторинг всіх етапів виробництва — від підготовки ґрунту до збору врожаю. Наприклад, за допомогою таких систем можна отримати реальну картину стану земель, що дає змогу проводити коригування процесів обробітку землі, внесення добрив і поливу з максимальним ефектом. Це дозволяє знижувати витрати на добрива, зменшувати використання водних ресурсів і одночасно покращувати умови для росту культур. Технології точного землеробства забезпечують можливість працювати з високою точністю, враховуючи особливості кожного поля та кожної ділянки.

Крім того, інтеграція передових технологій дозволяє здійснювати ефективну логістику та транспортування сільськогосподарської продукції. Використання систем GPS-навігації, геоінформаційних технологій і

автоматизованих систем управління дозволяє оптимізувати маршрути транспортування, зменшити витрати на паливе і час доставки продукції, а також підвищити ефективність зберігання та обробки сільськогосподарської продукції. В результаті досягається покращення не лише в організації виробничих процесів, але й у сфері збуту та постачання сільськогосподарської продукції.

Враховуючи ці аспекти, інтеграція передових технологій на всіх етапах агропродовольчого виробництва сприяє не лише модернізації технічних засобів, але й забезпечує комплексний підхід до управління всіма процесами на агропідприємстві. Завдяки цьому досягається значний приріст ефективності, що в свою чергу дозволяє підприємствам зберігати конкурентоспроможність і адаптуватися до змінюваних умов на аграрному ринку.

Друга рекомендація акцентує увагу на важливості постійної модернізації технічного парку аграрних підприємств, що є критично важливим фактором для підвищення ефективності аграрного виробництва в умовах глобалізації та швидкого розвитку технологій. У сучасних умовах сільське господарство не може залишатися поза увагою щодо застосування інноваційних технологій, які здатні значно полегшити виконання складних виробничих процесів та оптимізувати їх. Впровадження автоматизованих та роботизованих систем в аграрну практику не тільки дозволяє збільшити продуктивність праці, а й забезпечує більш високу точність виконання операцій, що є особливо важливим при обробці великих площ та у зв'язку з необхідністю зниження витрат на ресурси.

Однією з найбільш перспективних технологій є роботизовані системи для обробки та збору врожаю. Зокрема, автоматизовані трактори, сівалки та комбайни забезпечують високу швидкість та точність виконання сільськогосподарських операцій, що, в свою чергу, дозволяє мінімізувати людський фактор, знижує кількість помилок і підвищує загальну ефективність. Вони здатні працювати в складних умовах, наприклад, при

несприятливих погодних умовах або вночі, що є важливою перевагою у порівнянні з традиційними методами обробки.

Ще одним важливим напрямком є використання безпілотних літальних апаратів (дронів) для моніторингу стану рослин на всіх етапах їхнього розвитку. Завдяки високій точності та можливості здійснювати регулярне спостереження за станом посівів, дрони допомагають своєчасно виявляти хвороби, шкідників або дефіцит поживних речовин. Це дозволяє оперативно вжити необхідних заходів, знижуючи витрати на хімічні засоби боротьби та мінімізуючи екологічний вплив. Крім того, дрони можуть знімати високоякісні зображення або відео, що допомагає здійснювати детальну аналітику й приймати обґрунтовані рішення щодо подальших агротехнічних заходів.

Системи точного землеробства стають невід'ємною частиною сучасного агровиробництва, адже вони дають можливість впроваджувати управління ресурсами на рівні кожної окремої одиниці землі. Завдяки технологіям GPS, датчикам вологості та хімічного складу ґрунту, а також аналізу великих даних, можна точно дозувати внесення добрив і пестицидів, що значно знижує витрати на ці ресурси та мінімізує їхній негативний вплив на навколишнє середовище. Водночас точне землеробство дозволяє підвищити врожайність, оскільки аграрії можуть враховувати специфіку кожної ділянки поля і застосовувати індивідуальні методи обробки.

Усі ці технології, безсумнівно, сприяють підвищенню продуктивності праці в аграрному секторі, зменшують вплив людського фактору та оптимізують використання ресурсів, що є основою для сталого розвитку цієї галузі. Зокрема, вони дозволяють аграрним підприємствам значно знизити витрати на обробіток землі, використання води та енергетичних ресурсів, що не лише підвищує їхню економічну ефективність, а й сприяє збереженню природних ресурсів для майбутніх поколінь. Крім того, завдяки інноваціям, аграрії здатні швидше реагувати на зміни кліматичних умов та зміщення

виробничих сезонів, що робить їх діяльність більш адаптованою до сучасних викликів.

Таким чином, постійна модернізація технічного парку аграрних підприємств є необхідною умовою для підвищення їх конкурентоспроможності на внутрішньому та міжнародному ринках, а також для забезпечення сталого розвитку аграрного сектору в умовах змінного середовища та зростаючих вимог до продуктивності й екологічної безпеки виробництва.

Третя рекомендація стосується необхідності значних інвестицій у дослідження та розробки в аграрній сфері, оскільки сучасні технології невпинно розвиваються, і аграрні підприємства повинні бути готовими до змін, щоб залишатися конкурентоспроможними. В умовах глобалізації та швидкого розвитку науково-технічного прогресу особливо важливо, щоб аграрний сектор активно залучав інвестиції в інноваційні рішення, що включають як новітні технічні розробки, так і методи управління виробничими процесами. Це дозволяє підприємствам залишатися на передовій, адаптуючись до нових викликів та можливостей, які пропонує сучасна наука і техніка. Інвестиції в науково-дослідницьку діяльність забезпечують не лише доступ до найновіших технологій, але й створення рішень, які можуть бути специфічно адаптовані до умов українського аграрного сектору.

Активне співробітництво аграрних підприємств з науковими установами, університетами та компаніями, що займаються розробкою нових технічних засобів, є одним із найважливіших факторів успіху в умовах технологічної революції. Спільна робота науковців і виробників дозволяє не тільки отримати теоретичну основу для нових рішень, але й перетворити наукові досягнення в практичні інструменти, які безпосередньо впливають на підвищення ефективності аграрного виробництва. В Україні, де аграрний сектор має значний потенціал, однак також стикається з низкою викликів, таких як обмеженість ресурсів, зміни клімату та необхідність покращення стійкості до різноманітних захворювань рослин і тварин, інвестиції в інновації

можуть стати важливим інструментом для досягнення стійкого розвитку галузі.

Крім того, інвестування в науково-дослідницьку діяльність дозволяє створювати адаптовані до локальних умов технології, що є критично важливим для досягнення сталого розвитку аграрного сектора. Українські аграрії мають специфічні умови, такі як кліматичні особливості, типи ґрунтів і соціально-економічні реалії, що потребують індивідуального підходу при розробці нових технічних рішень. Залучення значних інвестицій в дослідження дозволяє розробляти інновації, які відповідають вимогам конкретних регіонів та умов, а також підвищують продуктивність і ефективність використання ресурсів, що в свою чергу позитивно впливає на зменшення витрат і збільшення економічного потенціалу аграрних підприємств.

Участь аграрних підприємств у дослідженнях також створює умови для розвитку нових видів агротехніки та технічних рішень, які зможуть значно полегшити виконання трудомістких операцій, підвищити точність обробки ґрунту та збору врожаю, знизити витрати на воду, добрива та пестициди. Крім того, розвиток нових методів боротьби з шкідниками та хворобами рослин, розробка нових сортів і гібридів, стійких до умов змінного клімату, може стати важливим інструментом для забезпечення продовольчої безпеки та конкурентоспроможності аграрного сектора країни.

Таким чином, інвестиції в науково-дослідницьку діяльність та розробку інноваційних рішень у сільському господарстві є не лише необхідною умовою для підвищення продуктивності і зменшення витрат, але й важливим фактором, що сприяє сталому розвитку аграрної галузі в умовах технологічних змін та екологічних викликів. Інтеграція наукових досягнень і нових технологій у практику сільського господарства є основою для створення більш ефективних, стійких і інноваційних аграрних підприємств.

Четверта рекомендація зосереджена на важливості підготовки та навчання персоналу в аграрній сфері, оскільки впровадження нових

технологій та інноваційних рішень не має практичного значення без кваліфікованих кадрів, здатних ефективно працювати з сучасними технічними засобами. В умовах швидкого розвитку технологій, автоматизації та цифровізації аграрного виробництва необхідно забезпечити високий рівень підготовки кадрів, оскільки без відповідної кваліфікації та навичок використання новітніх інструментів і систем, впровадження інновацій може бути неефективним або навіть призвести до втрат.

Основним аспектом цієї рекомендації є створення та розвиток програм професійного навчання та перепідготовки для аграріїв, механізаторів, технічних спеціалістів і всіх працівників аграрного сектору, які безпосередньо взаємодіють з новими технологіями та обладнанням. Навчання повинно охоплювати не лише теоретичні знання, але й практичні навички, що дозволяють здійснювати ефективну експлуатацію техніки, забезпечувати її належне обслуговування, а також розуміти основи роботи автоматизованих і роботизованих систем, систем точного землеробства та дронів. Оскільки технології постійно оновлюються, підготовка кадрів має бути безперервним процесом, що передбачає не тільки первинне навчання, а й регулярну перепідготовку, що дозволяє адаптуватися до змін та підтримувати високий рівень кваліфікації.

Одним з ключових аспектів успішного впровадження інновацій є навчання співробітників здобувати навички роботи з сучасними сільськогосподарськими машинами та обладнанням, що відповідають вимогам сучасного агровиробництва. Наприклад, використання високотехнологічних сільськогосподарських машин, таких як автоматизовані трактори, комбайни, безпілотні літальні апарати (дрони), вимагає не лише знання специфікацій та технічних характеристик цих пристроїв, а й розуміння принципів їх роботи та ефективного управління. Потрібно також навчати персонал методам аналізу даних, що збираються за допомогою цих технологій, та правильному їх використанню для прийняття управлінських рішень.

Розвиток професійних програм навчання також має враховувати індивідуальні особливості аграрного сектора в конкретних регіонах, що дозволяє створювати адаптовані курси для різних типів аграрних підприємств і специфічних умов виробництва. Наприклад, в умовах України, де великою популярністю користується рослинництво та тваринництво, необхідно мати програми, які зосереджуються на новітніх технологіях саме в цих галузях, враховуючи кліматичні умови, типи ґрунтів і специфіку обробки земель.

Навчання має бути доступним не тільки для великих аграрних підприємств, але й для малих і середніх фермерських господарств, що часто мають обмежені ресурси для підготовки своїх кадрів. У цьому контексті важливо також створювати можливості для дистанційного навчання та онлайн-курсів, що дозволяють фермерам і технічним спеціалістам, які працюють в віддалених регіонах, отримати необхідні знання та навички без необхідності виїжджати до навчальних закладів.

Загалом, навчання та підготовка персоналу є необхідною умовою для успішного впровадження та використання сучасних технологій в аграрному секторі. Без належної підготовки фахівців інновації можуть не принести бажаних результатів, оскільки правильне використання технологій залежить від рівня знань і вмінь працівників. Тому інвестиції в освіту та професійну підготовку є одним з найбільш ефективних шляхів досягнення високих результатів у розвитку аграрної галузі, підвищення її конкурентоспроможності та сталого розвитку.

П'ята рекомендація полягає у створенні сприятливих умов для залучення інвестицій у модернізацію аграрних підприємств, що є критично важливим для забезпечення сталого розвитку галузі. Створення ефективних фінансових механізмів, таких як пільгові кредити, субсидії на придбання нової техніки, а також інші форми державної підтримки, дозволяє аграрним підприємствам оновлювати свою технічну базу без необхідності здійснення значних фінансових витрат. Це є важливим аспектом, оскільки багато аграріїв, особливо в малих і середніх підприємствах, стикаються з обмеженими

фінансовими ресурсами для впровадження інноваційних технологій. У цьому контексті пільгове кредитування та субсидії на нову техніку створюють можливість для підприємств отримати доступ до сучасних технічних засобів, не збільшуючи суттєво свої боргові зобов'язання або витрати.

Особливу увагу слід приділити розробці і реалізації на державному рівні стратегії підтримки інновацій у аграрному секторі. Така стратегія повинна бути комплексною та включати не лише фінансові механізми, а й підтримку наукових досліджень, технічного розвитку та інноваційних стартапів, що працюють у сфері агротехнологій. Важливим елементом цієї стратегії є створення стимулів для аграрних підприємств, щоб вони не лише модернізували свою технічну базу, а й активно впроваджували нові технології, що дозволяють зменшити витрати, підвищити ефективність виробництва та знизити екологічний вплив.

Не менш важливим є забезпечення доступу до міжнародних фінансових ресурсів та технологій, що можуть сприяти модернізації аграрних підприємств в Україні. Це включає як залучення інвестицій від міжнародних фінансових установ, так і співпрацю з міжнародними технологічними компаніями для впровадження найсучасніших рішень у галузі агробізнесу. Доступ до міжнародних фінансових ресурсів дає можливість отримати додаткові кошти для модернізації без необхідності значних національних інвестицій, що, в свою чергу, дозволяє швидше впроваджувати інновації в аграрну практику.

У цьому контексті особливу роль відіграє налагодження партнерських відносин між урядом, бізнесом і науковими установами, що дозволяє створити екосистему для розвитку інновацій у аграрному секторі. Завдяки такому партнерству можна забезпечити більш ефективне використання наявних ресурсів, обмін знаннями та технологіями, а також покращення загальної інвестиційної привабливості аграрного сектора для інвесторів.

Таким чином, створення сприятливих умов для залучення інвестицій у модернізацію аграрних підприємств є важливим кроком для забезпечення сталого розвитку аграрного сектору, зростання його конкурентоспроможності

на міжнародних ринках та підвищення ефективності використання природних і людських ресурсів. Розробка та реалізація стратегій підтримки інновацій та доступу до міжнародних фінансових і технологічних ресурсів має стати ключовим елементом державної політики, що сприятиме інтеграції аграрного сектору в глобальні агрономічні ланцюги та його адаптації до сучасних викликів.

Загалом, ефективне впровадження сучасних технологій для модернізації технічних засобів в аграрному секторі потребує комплексного підходу, який включає інтеграцію інновацій, постійну модернізацію технічного парку, інвестиції в дослідження та розробки, навчання кадрів і залучення фінансових ресурсів. Тільки в такому випадку аграрні підприємства зможуть забезпечити свою конкурентоспроможність, стійкий розвиток та покращення якості продукції.

Висновки до розділу 3

Удосконалення механізму залучення інвестицій для оновлення матеріально-технічної бази аграрних підприємств є важливим стратегічним завданням, яке здатне забезпечити не лише підвищення ефективності виробництва, а й конкурентоспроможність у глобальному масштабі. З огляду на старіння техніки, обмеженість власних фінансових ресурсів та зростаючі вимоги до екологічності і ефективності виробничих процесів, модернізація матеріально-технічної бази є необхідною умовою для подальшого розвитку галузі. Важливим є створення ефективної системи залучення інвестицій, що передбачає використання різноманітних фінансових інструментів, таких як пільгове кредитування, лізинг, венчурний капітал та краудфандинг, а також залучення стратегічних інвесторів і підтримка державними програмами. Водночас необхідно створити сприятливі умови для залучення інвестицій, шляхом вдосконалення нормативно-правового середовища, зокрема, шляхом спрощення процедур отримання фінансування і посилення правового захисту

інвесторів. Завдяки комплексному підходу до залучення інвестицій, аграрні підприємства зможуть забезпечити стабільний розвиток, інтегрувати інноваційні технології та підвищити продуктивність, що сприятиме їхній здатності ефективно конкурувати як на внутрішньому, так і на міжнародному ринку.

Модернізація аграрного сектору через впровадження новітніх технологій є важливим кроком до підвищення його ефективності, зниження витрат і мінімізації екологічного впливу, що відповідає сучасним вимогам і глобальним тенденціям. Інтеграція передових технологій на всіх етапах агропродовольчого виробництва сприяє оптимізації процесів, від точного землеробства до ефективної логістики, що дозволяє підвищити продуктивність і зберегти конкурентоспроможність підприємств. Постійна модернізація технічного парку, зокрема автоматизація та роботизація, дає можливість знижувати витрати на ресурси, поліпшувати точність виконання операцій і адаптуватися до змінних умов. Однак, для досягнення сталого розвитку та високої конкурентоспроможності, важливо не лише застосовувати нові технології, але й інвестувати в наукові дослідження, навчання персоналу та створення сприятливих умов для залучення фінансування. Такий комплексний підхід дозволяє аграрним підприємствам не лише вдосконалювати виробничі процеси, а й ефективно адаптуватися до швидко змінюваного ринку, забезпечуючи довгостроковий успіх у глобальному контексті.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі представлено теоретичне узагальнення та новий підхід до вирішення завдання, що полягає в обґрунтуванні організаційно-економічних засад здійснення модернізації технічних засобів як

основи відтворення матеріально-технічної бази аграрних підприємств. Основні наукові та практичні висновки з проведеного дослідження можуть бути узагальнені наступним чином.

1. Основні виробничі засоби становлять матеріально-технічну основу процесу виробництва в будь-якому підприємстві, забезпечуючи основу для здійснення виробничої діяльності. У ринковій економіці їх формування та відтворення залежать від фінансових ресурсів, через які створюються і використовуються цільові грошові фонди, що опосередковують процеси придбання, експлуатації та відновлення цих засобів. Матеріально-технічне забезпечення (МТЗ) є системою організаційних, економічних і технічних заходів, що забезпечують постачання підприємствам необхідних ресурсів для безперебійного функціонування виробничих процесів, включаючи сировину, обладнання, паливо, запчастини тощо. Від ефективності МТЗ залежить оптимізація виробництва, зниження витрат, підвищення продуктивності та конкурентоспроможності підприємств, особливо в аграрному секторі, де важливими є своєчасне забезпечення матеріальними ресурсами, оптимальне управління запасами та впровадження сучасних технологій. У той же час, МТЗ у аграрному секторі має специфічні особливості, враховуючи його залежність від природних умов і потребу у високій ефективності при роботі з живими ресурсами, тому важливою є координація постачання різноманітних матеріальних і технічних ресурсів, таких як техніка для польових робіт, насіння, добрива, енергія та інші елементи інфраструктури.

2. Модернізація технічних засобів аграрних підприємств є важливим чинником підвищення ефективності та стійкості сільськогосподарського виробництва в умовах сучасних економічних і екологічних викликів. Це процес, що включає оновлення технічного парку, впровадження новітніх технологій та адаптацію до змінюваних умов ринку і клімату. Однією з головних складових модернізації є оновлення парку сільськогосподарської техніки, зокрема тракторів, комбайнів та інших машин, оснащених передовими системами точного землеробства, що дозволяє знижувати витрати

на ресурси та підвищувати продуктивність. Водночас цифровізація та автоматизація виробничих процесів через використання технологій Big Data, IoT і штучного інтелекту надає можливість аграріям більш ефективно контролювати виробничі етапи, прогнозувати врожайність і реагувати на ризики. Успішна модернізація також включає впровадження екологічно чистих і енергоефективних технологій, таких як використання біопалив, відновлюваних джерел енергії та систем, що оптимізують використання води й добрив. Крім того, важливим аспектом модернізації є розвиток післязбиральних технологій, які дозволяють зберігати врожай без втрат та погіршення якості продукції. Не менш важливим є навчання кадрів, оскільки новітні технології вимагають високої кваліфікації для їх ефективної експлуатації. Загалом, модернізація технічних засобів не лише підвищує конкурентоспроможність підприємств, але й забезпечує стійкий розвиток аграрного сектору, адаптацію до глобальних викликів, покращення економічної безпеки та сталого використання природних ресурсів.

3. Модернізація технічної бази аграрних підприємств є складним і багатогранним процесом, який обумовлений низкою організаційних і економічних чинників. Врахування цих факторів дозволяє оптимізувати процес оновлення технічних засобів, підвищуючи ефективність виробництва та конкурентоспроможність підприємств. Організаційні чинники, зокрема ефективна структура управління, кваліфікація персоналу, інноваційність та логістична інфраструктура, є основою для успішного впровадження нових технологій. Однак, для реалізації модернізаційних проектів необхідні також належні економічні умови, зокрема доступ до фінансових ресурсів, підтримка з боку держави, макроекономічна стабільність та конкурентний ринок. Узгоджена взаємодія організаційних та економічних чинників є критично важливою для забезпечення успішної модернізації технічної бази, що сприяє зниженню витрат, мінімізації ризиків та підвищенню продуктивності. Тому для сталого розвитку аграрних підприємств важливо забезпечити інтеграцію

цих чинників, що дозволяє досягти високої ефективності та зберегти конкурентоспроможність на ринку.

4. Підприємство ПП «Рулен», засноване 5 жовтня 2006 року, спеціалізується на оптовій торгівлі сільськогосподарськими машинами та устаткуванням, займаючи важливу позицію на ринку аграрної техніки в Україні. Воно є офіційним партнером провідних світових виробників у галузі, пропонуючи широкий асортимент продукції, включаючи запчастини, фільтри, інструменти, олії та хімічні речовини. Підприємство здійснює не лише комерційну діяльність, а й надає послуги, спрямовані на задоволення потреб клієнтів у продуктах та послугах високої якості. Враховуючи різноманіття видів діяльності, компанія активно працює у кількох сегментах ринку, що включають торгівлю сільськогосподарськими машинами, автомобілями, запчастинами, зерном та іншими товарами. Підприємство має стабільну фінансову базу, постійно оптимізує витрати та покращує ефективність своєї роботи. ПП «Рулен» здійснює постачання продукції як по всій території України, так і за кордон, що підтверджує високу конкурентоспроможність його товарів на міжнародному ринку. За останні роки компанія демонструє стабільний розвиток, що відображається у позитивній динаміці її фінансових показників, зокрема зростанні доходів та зменшенні витрат. Важливим напрямком є диверсифікація доходів та вдосконалення управлінських процесів, що дозволяє підприємству ефективно адаптуватися до змінюваних умов ринку та забезпечувати стабільне зростання.

5. Аналіз фінансової звітності підприємства ПП «Рулен» за період 2019–2023 років показує значні зміни у структурі активів та пасивів, що відображає стратегію компанії в управлінні ресурсами. Активи підприємства значною мірою складаються з оборотних активів, що свідчить про орієнтацію на забезпечення ліквідності. Зниження частки необоротних активів і збільшення частки оборотних може бути ознакою концентрації на короткострокових фінансових цілях. В пасиві спостерігається зростання частки поточних зобов'язань на шкоду довгостроковим, що підвищує

залежність від короткострокового фінансування. Оцінка ліквідності показала погіршення показників покриття і швидкої ліквідності, що свідчить про обмежену здатність підприємства покривати свої короткострокові зобов'язання. Водночас коефіцієнт платоспроможності показав певну стабільність, що свідчить про здатність підприємства зберігати фінансову стійкість на довгострокову перспективу. Показники фінансової стійкості, такі як коефіцієнт фінансування та забезпеченості власними оборотними засобами, продовжили знижуватися, що може свідчити про збільшення фінансових ризиків. Коефіцієнт маневреності власного капіталу також знизився, що обмежує гнучкість підприємства. У цілому, зниження ефективності використання активів та основних засобів свідчить про потребу в оптимізації управлінських рішень, спрямованих на покращення використання ресурсів та підвищення рентабельності. Водночас позитивна динаміка коефіцієнта рентабельності продажу демонструє певне покращення в ефективності підприємства на рівні операційної діяльності.

6. Модернізація технічного забезпечення аграрного сектору Кіровоградської області є важливим кроком для підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва, що передбачає оновлення застарілої техніки та впровадження новітніх технологій. ПП «Рулен» активно сприяє цьому процесу, надаючи аграрним підприємствам сучасну техніку та фінансові інструменти для її придбання, що дозволяє значно покращити продуктивність та знизити витрати на обслуговування техніки. Водночас, для забезпечення сталого розвитку важливо також вдосконалювати сервісну інфраструктуру, підвищувати кваліфікацію працівників та сприяти державній підтримці, що разом із модернізацією технічного парку дозволить аграрним підприємствам області ефективно реагувати на нові виклики та підвищити свою конкурентоспроможність на ринку.

7. Удосконалення механізму залучення інвестицій для оновлення матеріально-технічної бази аграрних підприємств є ключовим фактором забезпечення сталого розвитку галузі та підвищення її

конкурентоспроможності. Оскільки на підприємствах аграрного сектору часто спостерігається моральне і фізичне старіння технічних засобів, а власні фінансові ресурси обмежені, виникає потреба в модернізації з використанням сучасних технологій та інноваційних підходів. Важливим є створення сприятливих умов для залучення як внутрішніх, так і зовнішніх інвестицій, що вимагає покращення інвестиційного клімату, вдосконалення банківського кредитування, розвитку альтернативних механізмів фінансування, таких як лізинг та краудфандинг, а також залучення стратегічних інвесторів та державної підтримки. Особливо важливою є координація між державними органами, фінансовими установами та підприємствами, а також удосконалення нормативно-правового середовища, яке має створювати умови для розвитку інновацій та залучення інвестицій у сільське господарство. Комплексний підхід до залучення інвестицій дозволяє ефективно модернізувати матеріально-технічну базу, покращити фінансову стійкість підприємств і забезпечити сталий розвиток аграрного сектору.

8. Впровадження сучасних технологій для модернізації аграрного сектору є необхідним для досягнення підвищення ефективності виробництва, зменшення витрат та покращення якості продукції, водночас з мінімізацією негативного впливу на навколишнє середовище. Актуальними напрямками модернізації є інтеграція передових технологій на всіх етапах агропродовольчого виробництва, що включає застосування автоматизованих систем управління, точного землеробства, роботизованих систем та дронів. Оскільки технології швидко розвиваються, важливим є постійне оновлення технічного парку аграрних підприємств, що дозволяє підвищити точність операцій, зменшити витрати ресурсів і збільшити продуктивність. Крім того, необхідним є значне інвестування в науково-дослідницьку діяльність для розробки інновацій, адаптованих до специфічних умов аграрного сектора, а також співпраця між аграрними підприємствами, науковими установами та технологічними компаніями. Не менш важливим є навчання кадрів, що повинні мати кваліфікацію для ефективного використання новітніх

технологій. Для успішного впровадження цих змін потрібно створити сприятливі умови для залучення інвестицій, включаючи пільгові кредити, субсидії та доступ до міжнародних фінансових і технологічних ресурсів. Тільки в результаті інтеграції інновацій, постійної модернізації технічних засобів, підготовки кадрів і ефективного залучення інвестицій аграрні підприємства можуть забезпечити конкурентоспроможність, сталий розвиток і підвищення ефективності в умовах глобальних викликів та змінного середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник. Київ: Кондор, 2016. 378 с.
2. Качан, Д. (2016). Зарубіжна практика матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських товаровиробників. *Сталий розвиток економіки*, (2(31)), 68-74. вилучено із <https://economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/view/401>
3. Вараксіна, О., Касьян, О., & Шевченко, В. (2021). Теоретичні підходи до матеріально-технічного забезпечення підприємства. *Економіка та суспільство*, (24). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-24-6>
4. Goncharenko A.V. (2023) Transport Vehicles Operation. Part II: Elementary Supply Chain Optimization.
5. Левченко І.С., Цуканов В.Н., Белохвост В.С. Погляди на формування і функціонування системи матеріально-технічного забезпечення Сухопутних військ Збройних Сил України. / І.С. Левченко, В.Н. Цуканов, В.С. Белохвост // Збірник наукових праць Військової академії (м. Одеса). – Одеса: ВА, 2014. – Вип. 1(1). – С. 59–67.
6. Петров В.М. Удосконалення технічного забезпечення сільського господарства. *Економіка АПК*. 2010. № 12. С. 98-102.
7. Про державну підтримку сільського господарства: Закон України URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1877-15>.
8. Про захист прав покупців сільськогосподарських машин: Закон України URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/900-15>.
9. Про сільськогосподарську кооперацію: Закон України URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/469/97-вр>.
10. Про інвестування: Закон України від 18.09.1991 р. № 1560–XII (зі змінами та доповненнями) URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.

11. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 р. № 40–IV (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/40–15>.
12. Про основні засади державної аграрної політики: Закон України від № 2982-IV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2982-15>.
13. Про систему інженерно-технічного забезпечення агропромислового комплексу України: Закон України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/229-16>.
14. Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу: Закон України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3023–14>.
15. Науменко І.В. Забезпечення ефективності використання матеріально-технічної бази сільського господарства: дис. ... канд. екон. наук : 08.00.03. Харків, 2015. 280 с.
16. Економіка підприємств: підручник. Київ: Знання, 2010. 463 с. 3.
17. Мертенс В.П., Чалий А.А., Тарасенко С.І. та ін. Основи економічних знань Київ: Урожай, 1987. 208 с.
18. Руснак П.П., Жебка В.В., Рудий М.М., Чалий А.А. Економіка сільського господарства. 2008. 320 с.
19. Дідоренко, Т. В. Сутність і класифікація матеріально-технічних ресурсів на сільськогосподарських підприємствах за їх призначенням та роллю в процесі виробництва. *Український журнал прикладної економіки*. 2016. Том 1. № 1. С. 92-99. – ISSN 2415-8453.
20. Руденко М.В. Технології цифрової трансформації сільськогосподарських підприємств. *Агросвіт*. 2019. № 23. С. 8–18
21. Бурдяк М.І., Томашук І.В. Концептуальні засади формування стратегічних напрямків розвитку аграрних підприємств в умовах цифровізації економіки. *Бізнес-навігатор*. 2024. Вип. 1 (74). С. 3–16.

22. Білокінь О. П. Технічна модернізація матеріально-технічного забезпечення аграрного сектору: основні принципи. *Науково-виробничий журнал «Бізнеснавігатор»*. Випуск 2 (63) 2021 С.28 -31.
23. Свиноус І. В., Гаврик О. Ю., Биба В. А. Організаційно-економічні підходи до технологічного оновлення діяльності сільськогосподарських підприємств. *Інноваційна економіка*. 2019. №7-8. С. 57- 63.
24. Ліпський Ю. В. Особливості відтворення матеріально-технічної бази сільського господарства. *Економічний аналіз*. 2024. Том 34. № 3. С. 474-483
25. Управління системою забезпечення матеріально-технічними ресурсами в будівництві / кол. монографія за ред. П. П. Микитюка. Тернопіль: ЗУНУ, 2022. 206 с.
26. Рулен. *rulen*: веб-сайт. URL: [http:// https://rulen.com.ua/](http://https://rulen.com.ua/)
27. Статут рулен
28. Фінансова звітність ПП «Рулен» за 2020 рік
29. Фінансова звітність ПП «Рулен» за 2021 рік
30. Фінансова звітність ПП «Рулен» за 2022 рік
31. Фінансова звітність ПП «Рулен» за 2023 рік
32. Величко Т. Г. Розвиток матеріально-технічного забезпечення підприємств АПК: автореф. дис. ...канд. екон. наук: спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами»; ПВНЗ «Європейський ун-т». К., 2009. 20 с.
33. Тітенко, А. (2024). Теоретичні основи матеріально-технічного забезпечення аграрних підприємств. *Економіка та суспільство*, (66). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-133>
34. Чорній, О. В. Джерела інвестицій у інноваційне відтворення матеріально-технічних ресурсів аграрного виробництва. *Наукові праці Південного філіалу Національного університету біоресурсів і природокористування України «Кримський агротехнологічний університет»*. Вип. 121. Сімферополь, 2013. С. 191-196.

35. Ярославський, О. Технічне забезпечення сільськогосподарських підприємств. Проблеми та можливі шляхи їх вирішення. *Проект “Аграрна політика для людського розвитку”*. Київ, 2012. №12. 6 с.
36. Rudenko M.V. Enterprise management taking into account the positions of stakeholders. Scientific works of Kirovohrad National Technical University. Economic Sciences. 2016. Issue 29. Pp. 103–109. 12. OECD. nd. Bridging the Digital Divide. URL: <https://www.oecd.org/site/schoolingfortomorrowknowledgebase/themes/ict/bridgingthedigitaldivide.htm>
37. Деревець І. С. Деякі аспекти матеріально-технічного та інженерного забезпечення АПК України. *Економіка АПК*. 2018. № 3. С. 12–16
38. Сітковська А. О., Савенко О. А., Капуста М. Ю. Технічне забезпечення аграрних підприємств як фактор підвищення конкурентоспроможності. *Агросвіт*. 2022. № 1. С. 53-57.
39. Самойлик Ю.В. Матеріально-технічне забезпечення АПК: тенденції, механізми, перспективи. *Економіка і регіон*. 2014. № 4 (47). С. 17–22
40. Колос З.В. Удосконалення матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету*. 2014. № 3 (27). С. 79–82.
41. Шобанін В.С., Червен І.І., Шобаніна О.В., Кареба М.І. Зміцнення та ефективне використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств: монографія. Миколаїв, МДАУ, 2010. 205 с.
42. Мокій А. Основні напрями політики формування інвестиційного клімату в регіоні. *Регіональна економіка*. №3, 2019 с.10.
43. Дребот Н.П. Інвестиційна стратегія підприємництва: засади і особливості формування в сучасних умовах. *Регіональна економіка*. 2019. С. 56-67.

ДОДАТКИ

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова
звітність"
(пункт 4 розділу I)

Фінансова звітність малого підприємства

Підприємство

Приватне підприємство "РУЛЕН"

Територія КІРОВОГРАДСЬКА

Організаційно-правова форма господарювання приватне підприємство

Вид економічної діяльності Оптова торгівля сільськогосподарськими машинами й устаткуванням

Середня кількість працівників, осіб 22

Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком

Адреса, телефон вулиця Велика Пермська, буд. 11 А, к. 15, м. КРОПИВНИЦЬКИЙ, КІРОВОГРАДСЬКА обл., 25006

Дата(рік,місяць,число)

за ЄДРПОУ

за КАТОТТГ І

за КОПФГ

за КВЕД

Коди		
2024	01	01
34629107		
UA35040210010019355		
120		
46.61		

321429

І.Баланс на 31 грудня 2023 р.

Форма № І-м Код за ДКУД 1801006

Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
І	2	3	4
І. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
Первісна вартість	1001	-	-
Накопичена амортизація	1002	(-)	(-)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби :	1010	5 829,0	4 422,6
первісна вартість	1011	11 985,4	12 596,3
знос	1012	(6 156,4)	(8 173,7)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	4 849,1	4 863,6
Усього за розділом І	1095	10 678,1	9 286,2
ІІ. Оборотні активи			
Запаси :	1100	263 252,2	334 666,1
у тому числі готова продукція	1103	262 935,7	334 486,7
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	55 279,3	44 670,0
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	7 025,3	16 825,4
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	6,3	6,3
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	3 142,1	2 412,5
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Інші оборотні активи	1190	572,0	239,7
Усього за розділом ІІ	1195	329 277,2	398 820,0
ІІІ. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття			
Баланс	1300	339 955,3	408 106,2

Пасив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	380,0	380,0
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	13 868,2	18 422,1
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	14 248,2	18 802,1
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	53 925,0	60 000,0
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	173 858,0	231 065,0
розрахунками з бюджетом	1620	241,6	228,0
у тому числі з податку на прибуток	1621	241,0	228,0
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	-	65,1
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	19,5	283,0
Усього за розділом III	1695	228 044,1	291 641,1
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
Баланс	1900	339 955,3	408 106,2

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2023 р.

Стаття	Код рядка	Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007	
		За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	250 226,9	172 863,5
Інші операційні доходи	2120	2 183,8	3 407,0
Інші доходи	2240	-	-
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	252 410,7	176 270,5
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(140 714,7)	(108 821,2)
Інші операційні витрати	2180	(2 549,0)	(3 854,9)
Інші витрати	2270	(103 593,5)	(59 554,0)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(246 857,2)	(172 230,1)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	5 553,5	4 040,4
Податок на прибуток	2300	(999,6)	(727,3)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	4 553,9	3 313,1

Керівник

(підпис)

КВІРКВЕЛІЯ ІРАКЛІЙ ГЕННАДІЙОВИЧ

(ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер

(підпис)

Квірквелія І. Г.

(ініціали, прізвище)

¹ Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова
звітність"
(пункт 4 розділу I)

Фінансова звітність малого підприємства

Підприємство **Приватне підприємство "РУЛЕН"** Дата(рік,місяць,число) за ЄДРПОУ за КАТОТТГ за КОПФГ за КВЕД
 Територія **КІРОВОГРАДСЬКА**
 Організаційно-правова форма господарювання **приватне підприємство**
 Вид економічної діяльності **Оптова торгівля сільськогосподарськими машинами й устаткуванням**
 Середня кількість працівників, осіб **27**
 Одиниця виміру: **тис. грн. з одним десятковим знаком**
 Адреса, телефон **вулиця Велика Пермська, буд. 11 А, к. 15, м. КРОПИВНИЦЬКИЙ, КІРОВОГРАДСЬКА обл., 25006**

Коди		
2023	01	01
34629107		
UA35040210010019355		
120		
46.61		

321429

1.Баланс на 31 грудня 2022 р.

Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006

Актив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
Первісна вартість	1001	-	-
Накопичена амортизація	1002	(-)	(-)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби :	1010	6 846,6	5 829,0
первісна вартість	1011	12 864,0	11 985,4
знос	1012	(6 017,4)	(6 156,4)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	4 751,4	4 849,1
Усього за розділом I	1095	11 598,0	10 678,1
II. Оборотні активи			
Запаси :	1100	204 745,1	263 252,2
у тому числі готова продукція	1103	204 602,7	262 935,7
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	33 886,9	55 279,3
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	4 070,1	7 025,3
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	2,9	6,3
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	708,8	3 142,1
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Інші оборотні активи	1190	537,0	572,0
Усього за розділом II	1195	243 950,8	329 277,2
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	255 548,8	339 955,3

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал			
Додатковий капітал	1400	380,0	380,0
Резервний капітал	1410	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1415	-	-
Неоплачений капітал	1420	10 555,1	13 868,2
Усього за розділом I	1425	(-)	(-)
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків			
Поточна кредиторська заборгованість за:	1600	45 950,0	53 925,0
довгостроковими зобов'язаннями			
товари, роботи, послуги	1610	-	-
розрахунками з бюджетом	1615	100 810,0	173 858,0
у тому числі з податку на прибуток	1620	84,3	241,6
розрахунками зі страхування	1621	82,9	241,0
розрахунками з оплати праці	1625	-	-
Доходи майбутніх періодів	1630	62,7	-
Інші поточні зобов'язання	1665	-	-
	1690	43,7	19,5
Усього за розділом III	1695	146 950,7	228 044,1
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	255 548,8	339 955,3

2. Звіт про фінансові результати

за Рік 2022 р.

Форма № 2-м

Код за ДКУД

1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	172 863,5	172 356,9
Інші операційні доходи	2120	3 407,0	2 069,6
Інші доходи	2240	-	35,0
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	176 270,5	174 461,5
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(108 821,2)	(157 589,5)
Інші операційні витрати	2180	(3 854,9)	(11 335,4)
Інші витрати	2270	(59 554,0)	(4 098,5)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(172 230,1)	(173 023,4)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	4 040,4	1 438,1
Податок на прибуток	2300	(727,3)	(258,9)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	3 313,1	1 179,2

Керівник

_____ (підпис)

КВІРКВЕЛІЯ ІРАКЛІЙ ГЕННАДІЙОВИЧ

_____ (ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер

_____ (підпис)

Квірквелія І. Г.

_____ (ініціали, прізвище)

¹ Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова
звітність"
(пункт 4 розділу I)

Фінансова звітність малого підприємства

Підприємство	Дата(рік,місяць,число)	Коди	
Приватне підприємство "РУЛЕН"	за ЄДРПОУ	2022	01 01
Територія КІРОВОГРАДСЬКА	за КАТОТТГ 1	34629107	
Організаційно-правова форма господарювання Приватне підприємство	за КОПФГ	UA35040210010019355	
Вид економічної діяльності Оптова торгівля сільськогосподарськими машинами й устаткуванням	за КВЕД	120	
Середня кількість працівників, осіб 24		46.61	
Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком			
Адреса, телефон вулиця Велика Пермська, буд. 11 А, к. 15, м. КРОПИВНИЦЬКИЙ, КІРОВОГРАДСЬКА обл., 25006		321429	

1.Баланс на 31 грудня 2021 р.

Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006

Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
Первісна вартість	1001	-	-
Накопичена амортизація	1002	(-)	(-)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби :	1010	5 126,8	6 846,6
первісна вартість	1011	9 140,7	12 864,0
знос	1012	(4 013,9)	(6 017,4)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	4 604,0	4 751,4
Усього за розділом I	1095	9 730,8	11 598,0
II. Оборотні активи			
Запаси :	1100	149 547,8	204 745,1
у тому числі готова продукція	1103	149 547,8	204 602,7
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	34 693,1	33 886,9
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	4 281,7	4 070,1
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	-	2,9
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	260,2	708,8
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Інші оборотні активи	1190	59,9	537,0
Усього за розділом II	1195	188 842,7	243 950,8
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	198 573,5	255 548,8

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	380,0	380,0
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	9 375,9	10 555,1
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	9 755,9	10 935,1
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	36 821,1	45 950,0
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	53 447,7	100 810,0
розрахунками з бюджетом	1620	634,0	84,3
у тому числі з податку на прибуток	1621	630,1	82,9
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	47,0	62,7
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	204,8	43,7
Усього за розділом III	1695	91 154,6	146 950,7
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	198 573,5	255 548,8

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2021 р.

Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	172 356,9	151 183,4
Інші операційні доходи	2120	2 069,6	2 558,2
Інші доходи	2240	35,0	-
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	174 461,5	153 741,6
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(157 589,5)	(141 283,2)
Інші операційні витрати	2180	(1 685,4)	(2 960,8)
Інші витрати	2270	(13 748,5)	(5 997,0)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(173 023,4)	(150 241,0)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	1 438,1	3 500,6
Податок на прибуток	2300	(258,9)	(630,1)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	1 179,2	2 870,5

Керівник

_____ (підпис)

Авраменко Дмитро Володимирович

_____ (ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер

_____ (підпис)

Авраменко Д. В.

_____ (ініціали, прізвище)

¹ Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад